

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Koroški Slovenci so dali v zadnji vojni najmočnejše pričevanje, ki bi ga lahko dali v dokaz svojega obstoja in svoje volje, da živijo v svobodi.

E. Kardelj

LETNIK II. DUNAJ, V PETEK 16. V. 1947 STEV. 29 (57)

Poglobimo in razširimo svojo borbo

Z moskovsko konferenco je vprašanje koroških Slovencev, vprašanje naše osvoboditve in združitve z matičnim narodom v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji pritegnilo pozornost demokratične javnosti sveta. Stremenje omejiti vprašanje koroških Slovencev med Karavanke in Svinško planino je doživelo z moskovsko konferenco popoln poraz. Naša narodnoosvobodilna borba je dobila s tem mednarodno priznanje in postala v očeh demokratične javnosti sveta del borbe za napredek, za demokracijo, za mir in za pravično ureditev sveta.

Avstrijskim in svetovnim reakcionarjem ni bilo nikdar prijetno govoriti o koroškem vprašanju. Preveč govorjenja o Koroški bi ustvarilo nevarnost, da bi se izgubila vera v upravičenost imperialističnega stališča, posebljenega v geslu o »nedeljivi Koroški« in v veljavnost krivičnega plebiscita. Takšno prepričanje je izrazil sam lord Pakinhama v svojem znanem stavku, da »jugoslovanske zahteve po Slovenski Koroški niso vredne papirja, na katerem so zapisane«. Ta izjava lorda Pakinhama predstavlja na eni strani težnjo spraviti za britanske in sploh za vse imperialiste neljubo vprašanje osvoboditve Slovenske Koroške z dnevnega reda, na drugi strani pa predstavlja poskus negiranja osvobodilne borbe koroških Slovencev. Razumljivo pa je, da vprašanja osvoboditve koroških Slovencev ni mogoče rešiti s cinično opazko, da zaradi izjave lorda Pakinhama ne bo in ni naša narodnoosvobodilna borba nič manj dejstvo in da bo kljub željam njegovega lordstva delala preglatice imperialističnim načrtom, dokler ne bo končana s priključitvijo Slovenske Koroške k Jugoslaviji.

Izjava lorda Pakinhama je pomembna samo zato, ker daje nekako propagandistično linijo pisanju in govorjenju zapadnih reakcionarnih časopisov in radija o osvobodilni borbi koroških Slovencev. Avstrijski reakcionarni listi so poskušali omejiti našo narodnoosvobodilno borbo na 5.000 Slovencev in s suvereno mirnostjo izjavljali, da je vprašanje avstrijskih meja že davno rešeno. Moskovska konferenca je vnesla velik nered v to propagando omalovaževanja in ciničnega obravnavanja koroškega vprašanja. Napredno časopisje vsega sveta je prineslo in prinaša dolge članke o pravičnosti naše narodnoosvobodilne borbe. Reakcionarno časopisje tako v svetu kakor v Avstriji pa mora ugotoviti, da je kljub vsemu vprašanje koroških Slovencev le vprašanje. Z moskovsko konferenco je postala torej narodnoosvobodilna borba koroških Slovencev eno izmed važnih mednarodnih vprašanj.

To je v polni meri uvidela tudi avstrijska reakcija. Ugotovila je, da njeni lokalni predstavniki na Koroškem ne morejo niti s terorjem, niti z lažno propagando dovolj uspešno prečevati naše borbe za svobodo. Zaradi tega je bilo potrebno nuditi velenemskim šovinistom na Koroškem vsaj možno reakcionarno pomoč v avstrijskem merilu in hkrati potolažiti razočaranje lastnih množic nad neuspehi zunanje in notranje politike. V tem smislu je OeVP organizirala pre-

Zahteva po izpustitvi sekretarja POOF-a Karla Prušnika postaja vse glasnejša

12. maja je delegacija OF iz okraja Velikovec obiskala šefa britanske civ. uprave polkovnika Simsona in mu izročila resolucijo zaradi krivične obsodbe sekretarja POOF-a Karla Prušnika — Gašperja. Resolucija pravi med drugim:

„Protestiramo proti krivični kazni, ki je bila izrečena nad sekretarjem Pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško, tovarišem Karlom Prušnikom — Gašperjem.

Tovariš Karl Prušnik se je od leta 1942 dalje boril pod slovensko in jugoslovansko zastavo ob strani velikih zaveznikov za

svobodo in demokracijo. Kakor vsi naši tovariši partizani, je tudi on vložil vse sile v borbo proti nadmočnemu fašističnemu osvajalcu. Ravnanje britanskega vojaškega sodišča obsojamo tem bolj, ker ve in ker mora vsak demokrat vedeti, da borbe za svojo osvoboditev še nismo končali. Zahtevamo njegovo takojšnjo izpustitev!

Isti dan je tudi delegacija mladinskih predstavnikov iz okraja Pliberk obiskala polkovnika Simsona. Polkovnik delegacije ni sprejel. Mladinci so mu izročili protestno resolucijo, ki pravi:

„Slovenska protifašistična mladina iz

okraja Pliberk je silno ogorčena, ker tovariš Karl Prušnik — Gašper kljub številnim protestom še do danes ni bil izpuščen na svobodo.

Tovariš Karl Prušnik je bil prvi koroški partizan in se je od leta 1942 do konca vojne boril na strani zaveznikov za skupno zmago. Zavezniki so ga sedaj obsodili, ker je nosil zastavo, pod katero so se on in vsi koroški Slovenci borili na strani zaveznikov. Zato je obsodbe ne moremo razumeti. Smatramo jo za krivično. Ponovno odločno zahtevamo takojšnjo izpustitev tovariša Prušnika na svobodo!

Antifašistična fronta se uveljavlja proti hujskačem avstrijske reakcije

Hkrati z zbiranjem podpisov za »nedeljeno Koroško«, ki ga organizirajo avstrijski šovinistični elementi, da bi oplašili slovensko ljudstvo na Koroškem in s tem motili našo borbo za osvoboditev in združitve z brati v svobodni Sloveniji, je priredila OeVP kot predstavnik avstrijskih reakcionarnih sil preteklo soboto in nedeljo po vsej Koroški niz zborovanj in shodov. Kot govorniki so nastopali najvidnejši predstavniki avstrijske reakcije z Dunaja in so Koroške, med njimi tudi inž. Schumy, bivši minister inž. Raab in državni tajnik Graf.

Predstavniki OeVP so prišli na Koroško, da bi opravičili reakcionarno politiko današnje Avstrije, ki je dovedla do neuspeha na moskovski konferenci in vzbudila nezadovoljstvo med avstrijskimi množicami. To nezadovoljstvo je prišlo do vidnega izraza posebno na Koroškem kot spornem obmejnem ozemlju, kjer se koroški Slovenci borijo za svojo osvoboditev. Avstrijski demokrati vse bolj spoznajo, da je gonja proti Slovincem samo sredstvo reakcije, da bi odvrnili pozornost množic od perečih notranjih in zunanje političnih vprašanj in jih tako speljala na lep tir politične neaktivnosti.

Pokazalo se je, da OeVP kot predstavnik avstrijske reakcije med delovnimi množicami na Koroškem nima kaj prida opore. Kot njeni najbolj

vneti privrženci na nedeljskih zborovanjih so se pokazali v glavnem ljudje z nacistično preteklostjo. Prav zaradi tega so govorniki OeVP skoro v vseh primerih naleteli na odpor delovnega ljudstva. Koroški Slovenci so protestirali proti klevetanju njihovih zahtev in proti obrekovanju slovenskega osvobodilnega gibanja. Avstrijski komunisti so zahtevali odgovor za poraz avstrijske notranje in zunanje politike, v več primerih pa so se proti reakcionarni politiki oglašili tudi socialistični udeleženci zborovanj.

Na predvečer shodov so krožili po Slovenski Koroški avtomobili z zvočniki, preko katerih je avstrijska reak-

cija ščuvala proti koroškim Slovincem in proti njihovi borbi za nacionalne in socialne pravice. V Železni Kapli so n. pr. pozivali z besedami: »Mladina, vaše gore so prepojene s krvjo vaših očetov! Pokažite, da ste jih vredni in žrtvujte vse za nedeljeno Koroško!«

Kljub vsem poizkusom teroriziranja, kljub grožnjam in napadom na koroške Slovence pa je ljudstvo Slovenske Koroške dokazalo, da je v svoji borbi za demokracijo in svobodo neustrašno in da jo bo nadaljevalo do končne zmage. Povsod, kjer so se pojavili govorniki avstrijskega šovinizma, jim je antifašistično prebivalstvo dalo primeren odgovor.

Delovno ljudstvo protestira proti šovinističnemu hujskanju

V Globasnici so antifašistični udeleženci zborovanja neprestano prekinjali deželnega vodjo OeVP Gruberja, ki se je v svojem govoru izognil vsem perečim problemom avstrijskega gospodarstva in skušal usmeriti pozornost ljudstva na vprašanje bodočih meja. Poslušalci so ogorčeno protestirali proti njegovim izjavam, ki so bila polna sovraštva do koroških Slovencev in do njihove pravične borbe, ter zahtevali, naj govori o ukrepih, ki jih namerava napraviti njegova stranka, da se izboljša nevzdržno stanje, Nedeljiva Koroška torej ni potrebna Koroškem, temveč avstrijskim reakcionarjem in ideologom nemškega prodiranja na jug.

Jasno je, da uspeh in simpatije, ki jih je dosegla narodnoosvobodilna borba koroških Slovencev med moskovsko konferenco in po njej, niso izraz neizračunljivih diplomatskih posledic, ampak odraz moči naprednih sil v svetu in moči narodnoosvobodilnega gibanja koroških Slovencev. Sedanja položaja v svetu in doma nam narekuje nujnost poglobitve in razširitve narodnoosvobodilne borbe, ki bo tem uspešnejša, čim več bomo koroški Slovenci dosegli sami za svojo osvoboditev in čim bolj bomo sodelovali v naprednem gibanju z ostalimi demokratičnimi silami Avstrije in sveta.

kajti prav OeVP je odgovorna za porazen položaj Avstrije. Ljudstvo je govornika prekinjali z vzkliki: »Hočemo kruha, hočemo odstranitev inozemskih fašistov in resnično demokracijo, ne pa hujskanja proti Slovincem in izzivanja glede bodočih meja!«

V Št. Jakobu v Rožu je govoril znani narodni odpadnik inž. Vinzenz Schumy. Ker so se čutili domači šovinisti in nacisti preveč slabe, so pripeljali na zborovanje en poln kamion s koli oboroženih nacistov iz Ledenic. Domačini so z medklji protestirali proti šovinističnemu ščuvanju govornika. Značilno je, da je žandarmerijski komendant Schnabl izjavljal, da so Angličani dali na razpolago celo četo vojaštva, da bi zborovanje kljub protestom antifašističnega prebivalstva lahko izvedli v redu in miru. Ogorčenje antifašističnega prebivalstva nad izzivalnim ščuvanjem govornika se je stopnjevalo tako, da sta intervenirali avstrijska policija in FSS ter aretirali delavca Petra Kneza, na proteste in zahteve ljudstva pa ga kmalu zopet izpustili.

Prav tako je demokratično prebivalstvo v Škofičah dalo izraza svojemu ogorčenju nad ščuvanjem in šovinističnimi izpadi inž. Schumyja, ki je napadal tudi demokratično ljudsko oblast v Jugoslaviji. Udeleženci zborovanja so govornika izžvižgali.

Tudi v Železni Kapli so antifašisti

prekinjali govornika Ferlitscha z vprašanji in protestnimi medklici. Ljudstvo je pozivalo govornika kot namestnika deželnega glavarja za Koroško, naj koroškim Slovencem prizna enakovrednost, povrnejo škodo, ki so jo pretrpeli v boju proti nacizmu, naj izvedejo agrarno reformo in resnično denacifikacijo. Z živahnimi protesti so obsodili njegov poizkus, da odvrne pozornost delovnega ljudstva od perečih gospodarskih problemov s hujškanjem proti Slovencem in z netenjem nacionalnega šovinizma.

Ob obletnici češkoslovaško-jugoslovanske pogodbe

Ob obletnici podpisa češkoslovaško-jugoslovanske pogodbe o prijateljstvu in medsebojni pomoči, je beograjska „Borba“ objavila članek, v katerem poudarja, da je ta pogodba samo potrdila že dolgoletno prijateljstvo in bratstvo med narodi Jugoslavije in Češkoslovaške.

„Skupni sovražnik.“ piše „Borba“, „je neprenehoma ogrožal neodvisnost in razvoj obeh držav. V najtežjih trenutkih je vzajemnost naših narodov prišla posebno do izraza. Münchenski sporazum je jugoslovansko ljudstvo obsodilo kot izdajo nad Češkoslovaško in Jugoslavijo. V tistih težkih dneh so jugoslovanske množice potrdile svoje prijateljstvo do Češkoslovaške in bile pripravljene, da branijo njeno neodvisnost. Vdor nemških čet v Češkoslovaško je pri jugoslovanskih narodih vzbudil prav tako ogorčenje kakor pozneje, ko so se borili proti okupatorju za svojo svobodo.“

V osvobodilni vojni so se ustvarili pogoji, ki so omogočili, da je dolgotrajno prijateljstvo obeh ljudstev prišlo do popolnega izraza.

Izkušnje te vojne so pokazale veliki pomen sloge in sodelovanja. Sovražnik je naše narode hotel uničiti. In da bi to dosegel, ni izbral sredstev. Hotel je slovanske narode razcepiti, jih posamič premagati in zasužnjiti. Jugoslovanski in češkoslovaški narodi so se zavedali, da bodo napad odbili, če bodo složni, s pomočjo mogočne in bratske Sovjetske zveze in v sodelovanju z

Prav tako je v ostalih krajih Slovenske Koroške antifašistično prebivalstvo odklonilo spletke predstavnikov reakcije in protestiralo proti govornikom OeVP kot nositeljem velikonemške miselnosti in nasilja.

Delovno ljudstvo Koroške se v vedno večji meri zaveda, kam vodi reakcionarna politika današnje Avstrije. Koroški Slovenci bomo poleg svoje borbe za pravice in za priključitev z vsemi silami podprli borbo avstrijskega delovnega človeka.

vsemi ostalimi slovanskimi in drugimi svobodoljubnimi narodi. Ta izkušnja je tudi vodila Češkoslovaško in Jugoslavijo, da sta sklenili pogodbo.

Češkoslovaško-jugoslovanska pogodba o prijateljstvu in medsebojni pomoči pa ni velikega pomena samo za ti dve državi, ampak tudi za mednarodno varnost ostalih evropskih narodov. Z ostalimi pogodbami, ki so bile sklenjene med slovanskimi državami, predstavlja veliko jamstvo za miren razvoj enega dela evropskega kontinenta.

Po podpisu pogodbe je izjavil maršal Tito: „Ta pogodba bo doprinesla k tesnejšemu sodelovanju obeh držav, k poglobitvi medsebojnih odnosov. Predstavlja bo branik proti novemu poskusu napada na svobodo in neodvisnost Češkoslovaške in Jugoslavije.“

To leto, ki je preteklo od podpisa pogodbe, poudarja „Borba“, „je to dokazalo. Pogodba tudi vnaprej ne bo samo orodje miru v Evropi, temveč tudi pomembno sredstvo v obnovi in razvoju naših držav.“

Slovanski narodi so odločeni, da se ne bodo nikdar več razcepili v dva tabora. S svojo miroljubno politiko silijo vojne hujškatke k molku. Češkoslovaško-jugoslovanska pogodba izraža voljo naših narodov, da hočejo skupno z narodi, ki želijo svoboden razvoj, delovati za okrepitev prijateljskih in bratskih odnosov in tako utrditi moči proti vsakemu morebitnemu napadnemu poskusu zoper svobodo in neodvisnost.

Vprašanje jugoslovanskih „razseljenih oseb“ v Nemčiji

Namestnik šefa jugoslovanske vojne misije v ameriškem zasedbenem področju Nemčije, polkovnik Hotič je imel v Berlinu tiskovno konferenco o vprašanju jugoslovanskih razseljenih oseb v Nemčiji. V svoji izjavi je opozoril na velike težave s katerimi se borijo jugoslovanski repatriacijski organi. Britanske in ameriške zasedbene oblasti dopuščajo da so v vodstvih taborišč za razseljene osebe izdajalci in v vojni zločinci, ki ne želijo vrnitve v domovino. Namesto da bi bili prijeti in predani jugoslovanskim oblastem, delujejo ta fašistična vodstva popolnoma svobodno in s svojo lažno propagando in terorjem onemogočajo repatriacijo. To propagando zapadni zavezniki ne samo dopuščajo, ampak je celo podpirajo.

Fašistične in vojaške organizacije jugoslovanskih razseljenih oseb so dobile dovoljenja in sredstva, da izdajajo več različnih revij, časopisov in drugih publikacij. Nekatera vodstva taborišč izdajajo tudi dnevna poročila, ki so polna poročil in člankov s katerimi klevetajo Jugoslavijo. To klevetniško kampanjo ameriške in angleške oblasti prav tako dopuščajo in tudi uradno podpirajo.

Polkovnik Hotič je navedel značilne primere, kakšen teror izvajajo nad osebami, ki se hočejo vrniti v Jugoslavijo. Tako je poveljnik taborišča v Oberkasselu ukazal,

da se umorita dva Jugoslavana, ki sta izrekla željo po vrnitvi v domovino. V angleškem področju so številne jugoslovanske razseljene osebe sprejeli v vojno policijo angleške misije. Ze samo ta stvar ovira repatriacijo.

Namesto da bi jih repatriirali, obljublja jo tem ljudem, da bodo k njim prišle njihove žene z otroci. Če se pa kljub tem vabam javijo za vrnitev v domovino, jim grozijo, da jih bodo vrnili v taborišča, kjer so pogoji še slabši. Jugoslovanskim oficirjem za repatriacijo povzročajo stalne težave.

Jugoslovanska vlada in vladi USA in Velike Britanije so izmenjale že dve noti, ki se nanašajo na izročitev vojnih zločincev, katerih večina je v vodstvih taborišč za razseljene osebe v Italiji. Preselitev 12.000 razseljenih oseb iz Italije v angleško področje Nemčije, pomeni samo odlaganje, da bi poiskali in izročili vojne zločince. Prihod 12.000 razseljenih oseb iz Italije pa predstavlja ravno tako nevarnost za nemško ljudstvo in njegov demokratičen razvoj.

Polkovnik Hotič je končno poudaril, da bo vlada FLRJ nadaljevala z naporom da se ji izroči 950 vojnih zločincev, ki so na čelu fašistične delavnosti, ki ni v prid miru in sodelovanju.

ne v Grčiji, in številne zločine, ki so jih zagrešile monarhofašistične tolpe s pomočjo in podporo britanskih zasedbenih sil.

Na koncu poudarja general Markos, da se bo grško vprašanje rešilo samo tedaj, ko se bodo izpolnili naslednji pogoji:

1. odhod angleških čet iz Grčije;
2. sodelovanje EAM-a v vladi;
3. splošna amnestija;

4. očiščenje državnega aparata od vojnih zločincev in pripadnikov „varnostnega bataljona“;

5. uvedba demokracije in svobode v vojski in oddelkih za javno varnost;

6. svobodne volitve.

Spomenica pravi med drugim, da so Angleži in njihovi monarhofašistični agenti izzvali državljansko vojno, ker niso želeli, da bi Grčija šla po poti demokracije in narodne neodvisnosti, ampak so hoteli, da bi postala kolonija, odvisna država vojnih zločincev.

Poboj atenskega prebivalstva, ki ga je uprizoril general Scobie, je najboljši dokaz za to. S podpisom pogodbe v Varkizi so voditelji demokratičnega ljudskega gibanja dokazali, da hočejo preprečiti nadaljnje žrtve in ne glede na tuje omogočeni deželi, da začne z normalnim političnim življenjem.

Spomenica navaja, da so bili po podpisu te pogodbe številni izdajalci in vojni zločinci prijeti, toda kmalu za tem zopet izpuščeni. Nato so šli k policiji. Voditelji zloglasnih „varnostnih bataljonov“ in drugi vojni zločinci so danes člani parlamenta. Takoj po podpisu sporazuma v Varkizi so zloglasni Surlas in Kalabalikis v Tesaliji, Vurlakis, Kramijas in Bures v Rumeliji, Manganas in Kazareas na Peloponezu, organizirali tolpe in s pomočjo policije in vojske napadali vasi in mesta. Njihov teror je bil posebno silen v krajih, kjer žive slovanski Makedonci.

Spomenica govori tudi o delu agentov britanskega „Intelligence Service“, majorja Evansa in podkonzula Hilla. Dalje poudarja memorandum, da so angleške zasedbene oblasti dale navodila za vse, kar so državni organi ukrenili. Monarhofašistične oblasti so barbarsko in sramotno preganjale slovansko makedonsko manjšino, ki tvo-

Komisija za avstrijsko mirovno pogodbo pričela z delom

Na prvem sestanku komisije za avstrijsko mirovno pogodbo so razpravljali o organizaciji dela komisije in delovnem postopku. Nekatere delegacije so s svojimi predlogi skušale omejiti naloge odbora izvedencev na obravnavanje spisov nemške imovine, ki so jih predložile avstrijska vlada ali poedine zavezniške delegacije.

Sovjetski predstavnik Novikov je na drugem sestanku poudaril, da ima odbor izvedencev važnejše naloge. Predlagal je, da bi 35. in 42. člen avstrijske mirovne pogodbe razdelili na dva dela; na del, o katerem je bil dosežen sporazum, in na drugi del, o katerem se še niso sporazumeli. Odbor izvedencev naj obravnava samo vprašanja, glede katerih sporazum še ni bil dosežen. Sovjetska delegacija je predlagala, da odbor izvedencev prične razpravljati najprej o najvažnejših vprašanjih. Ko bodo rešena ta vprašanja, ne bo težko doseči sporazuma v manj važnih. Med najvažnejšimi problemi v zvezi z nemško imovino v Avstriji je vprašanje petroleja.

Sovjetska delegacija je zato predlagala, da bi začeli razpravljati o problemu petroleja. Sporazum o najvažnejših vprašanjih bi olajšal definicijo pojma „nemške imovine v Avstriji“.

Tudi francoska in angleška delegacija sta dali predloge za delovni postopek odbora izvedencev.

Odkritje spomenika padlim koroškim borcem

V nedeljo 11. maja je bil v Dobrinjah pri Guštanju odkrit spomenik koroškemu junaku Malgaju in ostalim padlim koroškim borcem in spominska plošča Jovanu Sapundžiču, koroškemu borcu iz leta 1919, ki so ga Volkswehrovci zverinsko umorili. Prebivalstvo vse Mežiške doline ter številni zastopniki množičnih organizacij iz Ljubljane, Maribora in drugih krajev so se udeležili te slovesnosti v čast vsem tistim, ki so v prvi in drugi svetovni vojni padli za svobodo Slovenske Koroške. Pri slovesnostih je prišlo do spontanih manifestacij za priključitev Slovenske Koroške k FLRJ.

Sekretar Prezidijske Ljudske skupščine LR Slovenije Franc Lubej je v svojem govoru poudaril, da bodo jugoslovanski narodi nadaljevali svoj boj za dosego cilja za dokončno osvoboditev in združitev Slovenske Koroške s Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo.

Spomenik za svobodo padlim koroškim

ri 70 odstotkov prebivalstva tega ozemlja. Monarhofašisti so v tesnem sodelovanju z britanskim podkonzulom v Florini obudili fašistično - avtonomistično organizacijo V. M. R. O., samo da bi še bolj terorizirali demokratično gibanje v tej pokrajini. Na zboru kmetov v vasi Melitis je Hill dejal: „Če hočete rešiti sebe in vse tiste, ki trpijo v Titovi Srbiji in domovinskofrontovski Bolgariji, se morate vi, slovanski Makedonci, organizirati v V. M. R. O. in zahtevati samoupravo Makedonije pod angloameriškim protektoratom.“

Pri organiziranju avtonomističnega gibanja je Hill sodeloval z znanimi fašisti in gestapovci Mostakisom, Stanuisom, Kapetanopulosom in drugimi. Hill je tudi povzročil izzivanje proti EAM-u in Komunistični partiji in okoli sebe zbiral baliste in četnike, znane sodelavce okupatorja v Albaniji in Jugoslaviji. Jugoslovanske in albanske kolaboracioniste, ki so pobegnili v Grčijo, je Hill pošiljal k monarhofašističnim oblastem, ki so jih uporabljale kot čuvaje v Katolinesu, Krateasu in drugih krajih ob jugoslovanski meji. Poleg tega je Hill jugoslovanske in albanske vojne zločince pošiljal vohunit v njihove dežele.

Volitve 31. maja 1946 in plebiscit v septembru sta bila izvedena pod silnim terorjem. Več ko 100.000 Grkov so monarhofašistični državni organi na dan volitev preganjali. Po volitvah in plebiscitu so se zaprle vse poti za mirno življenje grškega ljudstva.

Ni bilo več mogoče mirno prenašati umorov in zatiranja. Ljudstvo je bilo zaradi tega prisiljeno, da je uporabilo pravico, ki jo ima vsak človek: pravico, da se brani.

Odgovorilo je z oboroženo borbo, še vedno ponuja spravo in mirno rešitev notranje političnih vprašanj.

borcem je postavljen prav na tistem mestu, kjer je stal stari, leta 1921 postavljeni spomenik, ki so ga Nemci uničili.

Odkritje spomenika je bilo zvezano z velikimi slovesnostmi. Gledališka družina trga Guštanj je uprizorila Žižkovo igro „Miklovo Zalo“. Nastopili so tudi fizikturniki, pionirski pevski zbori ter rudarske godbe iz Mežice, Prevalja in Guštanja. Pevski zbori so peli koroške narodne in partizanske pesmi.

Prireditve je bila filmana. Prenašal jo je tudi radio Ljubljana, Maribor in Slovensko Primorje.

POLITIČNE VESTI

Francoska vlada je zaplenila vse mine v okolici Pariza, kjer delavci stavkajo in zahtevajo zvišanje mezd. Predsednik vlade Ramadier je zagrozil, da bo proti stavkarjem uporabil vojsko.

Bivši „gauleiter“ Stajerske Siegfried Ueberreiter je pobegnil iz Dachaua, kjer je bil zaprt kot vojni zločinec.

Predsednik italijanske vlade De Gasperi je podal ostavko celotnega kabineta.

Demokratična grška armada je pojačala svojo borbo proti vladnim četam. Namesto propadle „splošne pomladanske ofenzive“ napoveduje grški desničarski tisk novo „bliskovito ofenzivo“.

Namestnik ameriškega zunanjega ministra Dean Acheson je odstopil.

Ameriške zasedbene oblasti na Japonskem nabirajo za ameriško vojsko japonske pilote, med njimi tako imenovane „pilote-samomorilce“.

Holandska vlada pošilja vedno nove čete v Indonezijo. To je grob kršitev holandsko-indonezijskega sporazuma.

Bivši namestnik ameriškega zunanjega ministra Acheson je imel v Clevelandu govor, v katerem je izjavil, da morajo ZDA svoje finančne in gospodarske vire uporabljati kot orožje svoje zunanje politike.

Bivšega ministra nacistične vlade doktorja Schachta je sodišče v Nürnbergu sodilo na 8 let prisilnega dela in odvzem pramoženja.

V Budimpešti se je pričela razprava proti drugi skupini zarotnikov zoper republiko. Na zatožni klopi je šest oseb. V juniju bo proces proti tretji skupini.

V Tirani je bila svečano odprta knjigar- na „Jugoslovanska knjiga“. Otvoritvi so prisostvovali predsednik kulturnega društva Jugoslavije—Albanije, jugoslovanski odpravnik poslov, diplomatski zbor in predstavniki tujega in domačega tiska.

Predsednik vlade LRS M. Marinko o jugoslovanski petletki

Ko je Ljudska skupščina FLRJ razpravljala o petletnem načrtu razvoja narodnega gospodarstva FLRJ v letih 1947—1951 so govorili ljudskim poslancem o pomenu prve jugoslovanske petletke predsedniki vlad vseh ljudskih republik Jugoslavije. Predsednik vlade LR Slovenije Miha Marinko je dejal med drugim:

»Predlog zakona o petletnem planu, ki ga je zvezna vlada predložila skupščini, je ogromne važnosti za usodo naših narodov. Iz izvajanj maršala Tita si lahko vsak naš delovni človek ustvari jasno in razumljivo sliko o pomenu našega petletnega plana. Maršal Tito je opozoril na drastične razlike med staro in novo Jugoslavijo in na razlike med našim gospodarstvom in gospodarstvom kapitalističnih držav danes. Opozoril je na svetlo pot, po kateri nas vodi v razliko suženjstva skorajšnje gospodarske krize, ki grozi vsem narodom, ki še ječe v sistemu kapitalističnega izkoriščanja. Predsednik zvezne planske komisije Hebrang je analiziral plan in ga podprl z zelo pomembnimi številkami, ki osvetljujejo velike perspektive naših narodov. Tovariš Kidrič je opozoril na sredstva in metode ki so brezpogojno potrebne za ustvaritev tega našega velikega plana. Plan je tako poseben in tako velik po svoji vsebini, da ga ni mogoče tako lahko s komentiranjem izčrpati. Naši narodi bodo mesece razpravljali o njem. O njem je mogoče govoriti. Vendar že sam po sebi kaže jasno pot v socialistično državo. Poleg vsega tega smatram za potrebno poudariti posebej nekatere momente, izhajajoč s stališča republik, zlasti Slovenije.

Značilno za vse zakone in sklepe, ki jih je sprejel ta predstavniški organ oblasti naših narodov, je, da so leti vedno v soglasju z dejstvi, da ustrezajo obstoječemu stanju. Ta naš plan kot najpomembnejši akt, ki ga sprejema Ljudska skupščina po naši ustavi, ima posebnosti, ki so po vsebini ozko povezane z ustavo. Ustavo smo sprejeli po že uresničenem družbeno-političnem stanju in v njem fiksirali to realno stvarnost. Taka ustava je bila mogoča, ker se je ljudstvo osvobodilo in vzelo oblast v svoje roke. Ustava je uzakonila ureditev, ki jamči enakopravnost vsakemu narodu, polne pravice delovnega človeka, s katerimi se zagotavlja takšna ekonomsko-politična in družbena ureditev v naši državi, ki odgovarja vsem našim narodom in delovnim ljudem. Ta naš plan se tako, kot je zasnovan, naslanja na realno podlago obstoječih naših proizvodnih sil, upošteva vse posebnosti posameznih republik tako po njihovem naravnem bogastvu na surovinah, objektivnih možnostih zagotovitve teh surovin kakor tudi po tehničnoproizvodnih možnostih. Hkrati temelji na velikem delovnem in ustvarjalnem poletu delovnih množic, ki lahko obstoja samo v takšni svobodni skupnosti, kakršna je naša. S takšnimi osnovami ima naš plan pomembne posebnosti, ki so enake posebnostim naše ustave.

Ker je ustava zakonsko fiksiranje uresničene družbene ureditve, predstavlja naš petletni plan neposredni akcijski program ekonomskega razvoja naših svobodnih in enakopravnih narodov, program, ki ga je mogoče uresničiti samo pri pogojih že doseženega stanja, ki je fiksirano v ustavi. Naš plan odraža glavne značilnosti ustave o narodni enakopravnosti, o zavarovanju razvoja vsakega naših narodov, hkrati zavarovanje celovitosti enotnosti naše mnogonarodne države. Ta naš načrt najbolj posrečeno rešuje gospodarske probleme, gospodarsko podlago naše skupnosti narodov.

Priljubljeno sredstvo naših sovražnikov vseh vrst in barv je bilo podpihovanje šovinističnih in separatističnih nastrojenzaradi slabitve enotnosti naših narodov kot poti za doseg njihovih protiljudskih ciljev. Upali so, da bodo našli v težavah obnove in gospodarskega razvoja naše države

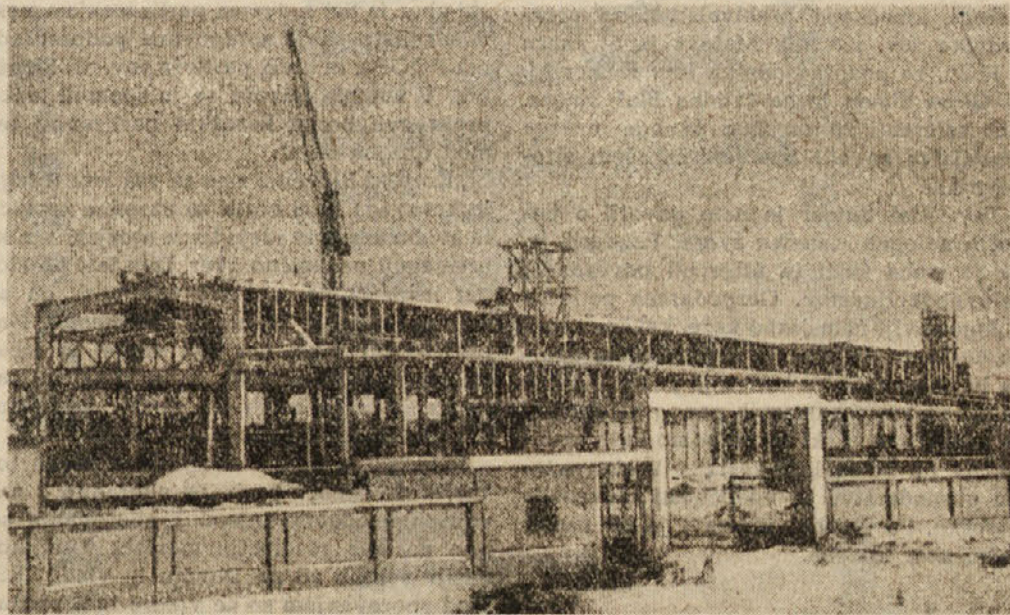
podlage za nadaljnje razpihovanje nacionalne mržnje.

Ker pa niso mogli razumeti pomena obstoja resnične ljudske oblasti, odstranitve izkoriščevalcev z oblasti, odstranitve sistema izkoriščanja, so, kar je razumljivo, verjeli, da v novi Jugoslaviji ne bo mogoče rešiti gospodarskih problemov v splošno zadovoljstvo in pravično za vse naše narode. Njim se je zdelo nemogoče, da nekateri naših narodov ne bi padli pod gospodarsko odvisnost drugega naroda, kar je bilo v njihovih protiljudskih režimih brezpogojno.

Naš plan neusmiljeno odkriva vso iluzornost teh pričakovanj.

V ilustracijo tega bom navedel nekoliko dejstev iz samega načrta projekta petletnega plana.

Ako kje, potem je bilo v Sloveniji določeno sumničenje pri nekaterih, da

Pri Ljubljani nastaja nova tovarna „Litostroj“

bo šlo odstranjevanje neenakomernosti gospodarskega razvoja republik na škodo Slovenije, ker je v industrijskem pogledu relativno bolj razvita od drugih republik. Toda kaj govore dejstva tega plana, dejstva gospodarskega razvoja?

1. Po planu sprejema Slovenija nase povečanje industrijske proizvodnje od 5 milijard v letu 1939 na 11 milijard v letu 1951.

Od tega se proizvodnja naših najvažnejših industrijskih vej zvišuje: a) kovinska trikrat, b) kemična dvakrat, c) industrija gradbenega materiala 2,5 krat in d) prehranbena 5-krat.

2. V tem okviru igra važno vlogo za uresničitev plana v vsej Jugoslaviji proizvodnja.

a) Turbin od 4000 ton skupne proizvodnje prevzema Slovenija nase 2500 ton, dočim je leta 1938 izdelala 28 ton. Ta proizvodnja bo podlaga za elektrifikacijo vse države.

b) V Sloveniji se nanovo organizira proizvodnja gradbenih strojev v količini 2790 ton nasproti 7600 tonam v vsej državi.

c) V Sloveniji bo nova in za vso državo edina proizvodnja koles in pisalnih strojev.

d) Za 2,5-krat v primeru z l. 1939 se bo dvignila proizvodnja poljedelskih strojev in orodja.

e) Razen povečanja proizvodnje različnih kemičnih predmetov prevzema Slovenija nase gradnjo novih tovarn za proizvodnjo kemičnih predmetov, ki se doslej v Jugoslaviji niso proizvajali.

f) Za več kot dvakrat se bo povečala proizvodnja gradbenega materiala. Uvaja se proizvodnja novega gradbenega materiala.

g) Skoro za štirikrat se bo povečala proizvodnja in potrošnja električne sile. Razširjajo se premogovni bazeni v Trbovljah in Velenju. V načrtu je gradnja kombinata za predelovanje lignita kot goriva in za kemično industrijo. Prav tako je v načrtu rekonstrukcija vseh železnar. Uresničenje tega bo zahtevalo mobilizacijo vseh proizvodnih sil. Torej ni govora o kakršnem koli demontiranju ali zavi-

ranju razvoja industrije v Sloveniji. Prav razvoj industrije v ostalih republikah omogoča tudi razvoj industrije v Sloveniji. Na drugi strani olajšuje industrijska proizvodnja Slovenije industrijsko opremo v drugih republikah.

Značilna je nadalje pozornost, ki jo ta plan posveča gozdarstvu Slovenije za ohranitev naravnega bogastva in zaradi vskladenja obsega izkoriščanja gozdov z naravnim prirastkom. Tako se bo sečnja lesa zmanjšala za 20%, ker bo les kot gorivo zamenjan s premogom in elektriko. Ogromno se bo hkrati povečala proizvodnja gotovih lesenih izdelkov, vezanih plošč pohištva itd. V poljedelstvu in vaški proizvodnji v splošnem je nameravano povečanje proizvodnje za 24 odstotkov, od tega se vrednost same poljedelske proizvodnje dviga za 52 odstotkov. Takšen dvig se nanaša pretežno na preusmeritev poljedelstva k proizvodnji industrijskih rastlin, katere vrednost se bo povečala dvakratno. Uvaja se saditev sladkorne pese v višini 1350 vagonov. Proizvodnja

ilustrira naš petletni plan, bosta dala novega silnega poleta ustvarjalnim silam naše države. Zakon bo mnogo pomenil za afirmacijo nove Jugoslavije med svobodoljubnimi narodi na svetu, kar bo pomenilo podporo našim upravičenim zahtevam. Podprl bo vztrajnost borbe tistih naših ljudskih množic, ki jim sovražne sile ovirajo povratek v okvir naše svobodne skupnosti.»

Jugoslovanski železniški promet v petletki

Železniški promet v Jugoslaviji se bo do zadnjega leta sedanje petletke izredno povečal. Po zakonu o petletki bo povečano letno nakladanje v letu 1951 na 3,8 milijona vagonov oziroma 53,2 milijona ton blaga, kar je 2,5-krat več kakor leta 1938. Začela se bo široka mehanizacija pri graditvi in vzdrževanju železnice z uporabo modernih strojev, pnevmatičnega in električnega orodja in avtomatičnih naprav. Pri graditvi mostov bo uvedena množična uporaba betona in železobetona. Pospeševana bo gradnja tovornih vagonov za avtomatično razkladanje. Na glavnih prekladalnih postajah bodo zgrajene naprave za mehanizirano prelaganje blaga.

Obnovljen bo nadaljnji del voznega parka: 450 lokomotiv normalne širine in 130 lokomotiv za ozkotirne proge. Obnovljenih bo 2000 pokvarjenih potniških vagonov, 265 službenih in 14.500 tovornih vagonov.

Prometu bo izročenih 200 novih lokomotiv domačega izdelka, 930 novih potniških vagonov, 100 službenih vagonov in 14.560 novih tovornih vagonov.

Zgrajen bo dvojni tir na normalnotirnih progah v skupni dolžini 477 km, in sicer na progah Podused—Sutla, Zagreb—Dugo selo, Zemun—Novska, Savski most—Topčider, Lapovo—Niš. Poleg tega bodo dograjene že začete železniške proge v dolžini 400 km.

300 km železniške proge normalne širine bo elektrificiranih. Tudi nove proge bodo zgrajene. Njihova skupna dolžina bo 1500 kilometrov. Nadaljnjih 430 km se bo pričelo graditi.

V petletki bodo dokončno obnovljene vse med vojno porušene in poškodovane železniške proge, objekti, naprave in vozna sredstva, ki so primerni za popravilo. V ta namen bodo dokončno obnovljeni mostovi v dolžini 20.000 m. Zgrajeni in izročeni prometu bodo porušeni mostovi na Donavi pri Bogojevu, na Savi pri Jasenovcu, čez Strug in Ušice. Obnovljenih bo 150.000 kvadratnih metrov zazidane ploskve postajnih poslopij ter zgrajenih in obnovljenih 430.000 kvadratnih metrov zazidane ploskve drugih gospodarskih ter upravnih poslopij. Zgrajenih bo 5.000 stanovanj za delavce in uslužbence železniških oddelkov.

Znatno bodo izboljšane telegrafsko-telefonske zveze in signalne varnostne naprave. Na glavnih progah bodo zlasti uporabljene najnovejše pridobitve znanosti in tehnike. Obnovljenih in zgrajenih bo 4.000 km telefonskih prog, 1.000 km brzojavnih in 1.000 km signalnih prog.

Za vsa dela na področju železniškega prometa bodo uvedene delovne in tehnične norme, v kolikor jih je mogoče normirati. Končno pa bodo izdelani in uvedeni novi, sodobni prometno-tehnični predpisi za eksploatacijo in graditev železnic.

Natečaj

LJUDSKE SKUPŠČINE LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA IZDELAVO IDEJNIH OSNUTKOV ZA ZGRADBO PALAČE
LJUDSKE SKUPŠČINE LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Ljudska skupščina LRS razpisuje splošni javni natečaj za izdelavo idejnih osnutkov za zgradbo palače Ljudske skupščine LRS. Zgradba se bo gradila v Ljubljani.

Pogoji natečaja:

Pravico udeležbe imajo strokovnjaki Ljudske republike Slovenije, strokovnjaki iz ostalih ljudskih republik Jugoslavije, kakor tudi strokovnjaki — pripadniki jugoslovanskih narodov, ki živijo izven državnih meja FLRJ.

Nagrade so naslednje:

I. nagrada	Din 150.000.—
II. nagrada	Din 100.000.—
III. nagrada	Din 75.000.—
šest odkupov po	Din 30.000.—

Rok predaje idejnih osnutkov je 15. avgust 1947. Za udeležence natečaja izven Ljubljane je obvezen datum poštnega žiga 15. avgust 1947.

Natečaj je anonimen. Izvršeni elaborati se morajo poslati na Ljudsko skupščino LRS, Ljubljana, Aškerčeva 1, z označbo „Natečaj za Ljudsko skupščino LRS“. Osnutki morajo biti označeni z geslom, ime avtorja pa mora biti priloženo v zapečateni kuverti.

Podlage za natečaj se dvigajo od 10. maja 1947 v sekretariatu Ljudske skupščine LRS, Ljubljana, Aškerčeva ulica 1.

Nikdo nas iz naše zemlje ne izruje.
Naj hruje vihar do nebesnih višin!
Grozeče že naša se roka dviguje
in piše krvnikom pogin.

(Pesem Slandrove brigade)

Po naši zemlji

Za gospodarski napredek Slovenske Koroške

(Z občnega zbora Kmečke zveze za Slovensko Koroško)

V sredo 7. maja so se v Celovcu zbrali izvoljeni predstavniki kmetov, najemnikov, poljskih in gozdnih delavcev iz vseh občin Slovenske Koroške k občnemu zboru Kmečke zveze za Slovensko Koroško. Pregledali so enoletno delo svoje gospodarske organizacije in določili smernice za bodočnost.

Podpredsednik Kmečke zveze tov. Mirko Kumer je v uvodnih besedah poudaril, kako pomembna je organizacija, ki v tesni povezanosti s predstavnicami koroških Slovencev — Osvobodilno fronto — gospodarsko, socialno in strokovno združuje kmečko prebivalstvo Slovenske Koroške. O političnem položaju je spregovoril organizacijski sekretar POOF-a tov. Franc Primožič Marko, ki je naglasil uspehe naprednih in demokratičnih sil na moskovski konferenci. Kako pravilna je borba koroških Slovencev za svobodo, je pokazalo tudi zasedanje zunanjih ministrov v Moskvi. Z močno podporo nove Jugoslavije in vseh demokratičnih sil sveta smo pobili trditve avstrijskih reakcionarjev, po katerih obmejnega vprašanja sploh ne bi bilo, oziroma bi bil problem Slovenske Koroške rešen že s plebiscitom leta 1920. V Moskvi je bilo naše vprašanje postavljeno pred svetovno javnost. To je uspeh naše borbe, ki našemu zaslužnemu ljudstvu ponovno dokazuje, da je mogoče zmagovati in zmagati samo z združenimi silami in z enotno borbo.

Tovariš Kumer je poročal o dosedanjem delu Kmečke zveze, ki je močno zakoreni-

njena med našim kmečkim prebivalstvom, ker hodi po pravi poti, po poti borbe za pravice malega in srednjega človeka. Bori se za popravo gospodarskih krivic, ki so od najstarejših časov do danes poznale le en cilj: gospodarsko uničiti slovenski živelj na Koroškem. Tudi danes je odnos oblasti do Kmečke zveze podoben odnosu nekdanjih grofov in baronov do slovenskih kmetov. To dokazuje dejstvo, da so na Kmečko zvezo naščuvale celo nacistične Würrkommande.

Ko je občni zbor izpolnil pravila, je dal dosedanjemu pokrajinskemu odboru razrešnico. V novi pokrajinski odbor so bili soglasno izvoljeni vidni predstavniki našega kmečkega prebivalstva: za predsednika tov. Kumer, za podpredsednika tov. Kumer M. in Gross Simen in za tajnika Blaž Singer. Kot referenti za različne panoge našega kmetijstva so bili izvoljeni izkušeni strokovnjaki.

Tov. Blaž Singer je nato govoril o bodočih nalogah Kmečke zveze. Poudaril je, da je treba širiti in utrjevati povezanost delovnega ljudstva. Gospodarska petletka v Jugoslaviji nam jasno kaže, kakšne uspehe dosežeta delavec in kmet, če sta enotna in povezana. Na koncu je nakazal prečja vprašanja posameznih panog kmetijskega gospodarstva, ki se jih bomo lotili skupno, da jih bomo lažje rešili v korist našemu gospodarstvu in bodočnosti Slovenske Koroške. Po živahni razpravi je bil uspešni občni zbor končan.

Pismo iz boroveljske tovarne

Mi iz boroveljske tovarne se ne oglašamo ravno prepogosto, to pa še ne pomeni, da ne bi sledili dogajanju s prav tako živim zanimanjem kakor drugod.

Tudi našega tekmovalstva smo se udeležili z vso vestnostjo in v znamenju odločne borbe proti reakciji. V marcu in aprilu smo imeli štiri sestanke, na katerih smo obravnavali zunanje in notranjepolitični položaj. V času tekmovalstva se je število članstva OF povečalo za četrtno. Naše sodelovanje s tovariši iz KP v borbi za socialne pravice je zelo iskreno in uspešno. V začetku aprila so naši obratni zaupniki zahtevali tovarniško zborovanje, ki se ga je udeležilo vse delavstvo ter odločno protestiralo proti zakonu o obratnih zaupnikih, ki delajo po navodilih reakcionarnega vodstva SPOe proti interesom delavstva. To je posebno jasno prišlo do izraza pri zadnjih pogajanjih za postavitev stanovanjskih barak. Vodstvo tovarne hoče postaviti te barake na skrbno obdelano, plodno zemljo, ki jo obdelujejo po večini stari upokojenci, ki so delali po trideset in več let v tovarni. Ves svoj prosti čas so porabili za to, da so na nerodovitno, peščeno podlago nosili plodno zemljo ter si z velikim trudom napravili zelo lepe, majhne vrtove. Čeprav je v območju tovarne še veliko peščenega in nerodovitega prostora, so prav te vrtove določili za omenjene stanovanjske barake. Socialistični zaupniki so to zamisel tovarniškega vodstva v polni meri podprli, ne da bi se ozirali na želje svojih tovarišev.

Še večje ogorčenje pri delavstvu pa povzroča prizadevanje socialističnih zaupnikov, da bi se ponovno zaposlili v tovarni pred meseci odpuščeni ilegalni nacionalsocialisti. Socialistični zaupniki očitno ne bi motilo delovanje nacističnih priganjčev, ki so se že doslej izkazali kot zanesljivi germanizatorji.

Kakšne namene ima vodstvo tovarne za prihodnost, se lahko sklepa že iz tega, da nastavlja v obrat izgnane sudetske Nemce. Tako so postavili za obratovodjo nekega Tombovskega, ki je bil baže na Češkem ali na Poljskem lastnik tovarne, pa je takoj po razpadu Tretjega rajha pribežal v Avstrijo.

Kljub vsem poskusom, da bi najbolj naprednemu delu delavstva, ki je organizirano v KP in OF, preprečili praznovanje 1. maja kot največjega praznika dela, se je to razvilo v mogočno manifestacijo dela in

medsebojne povezanosti. Nekateri funkcionarji SPOe so v tovarni grozili, češ da si bodo zapomnili vsakogar, ki se ne bi udeležil njihovega pohoda. Niso nam dovolili proslave v mestu na Glavnem trgu, ampak so nas izrinili na rob mesta. Kljub vsem šikanam pa se je od kolodvora razvila mogočna povorka, ki je za naš kraj daleč presegala povorko SPOe. Mi nismo imeli svoje godbe, imeli pa smo mlada in sveža grla, ki so nam skozi mesto prepevala partizanske pesmi in vzklikala voditeljem delavskega razreda. S svojim discipliniranim nastopom je najbolj napredno delavstvo dokazalo, da bo znalo očuvati v osvobodilni borbi prekaljeno enotnost delovnega ljudstva.

„NAŠA POT“ V PODGORJAH

Prosvetno društvo „Svoboda“, odsek Podgorje, je uprizorilo 10. in 11. maja igro iz koroškega osvobodilnega boja „Naša pot“. Podgorjanska mladina je pod vodstvom spretnega režiserja pokazala kos borbe iz naše najbližje okolice. Mladi igralci so se z velikim veseljem poprijeli dela in nam s to igro dokazali, da bodo v bodoče lahko kos tudi drugim nalogam. Prepričani smo, da jih bodo reševali s prav takim veseljem in požrtvovalnostjo.

SELE

Kakor v druge kraje Slovenske Koroške, je tudi k nam prišel v nedeljo 11. maja eden izmed predstavnikov reakcije, deželni poslanec OeVP Steiner. Selani smo ga najprej vprašali, odkod je prišel, kdo je in kdo mu daje pravico, da prihaja v kraje, kjer so prelivali kri slovenski partizani. Tovariš Janko je hotel videti njegovo antifastično legitimacijo. Gospod Steiner nam je priznal, da je bil kapetan v Hitlerjevi vojski, zatirjeval pa je, da nima krvavih rok. Mi pa smo mu povedali, da poznamo nekega Hauptmanna Steinera, ki je bil med fašistično okupacijo v Borovljah in tam dal ustreliti dve partizanki.

Na zborovanje sta prišla tudi bivši nacistični župan in bivši kmečki vodja, ki nosita soodgovornost za vse zločine in nesreče, ki so v dobi nacizma doleteli Sele. Pokazali smo na nju in prav nič nas ni presenetilo, da je deželni poslanec OeVP in bivši nacistični hauptman izjavil, da za nacistične zapore ni več prostora, ker so že

prenapolnjeni. Mi pa vemo, da so zapore za slovenske antifasiste in partizane vsedkar na razpolago in da so prenapolnjeni le za nacistične. Ob slovesu, ko je govornik neslavno odhajal, smo ga opozorili, da bomo Selani v bodoče najodločneje odgovorili podobnim šovinističnim propagandistom, ki že samo s svojim pojavom izzivajo antifastično prebivalstvo.

BOROVLJE

V nedeljo, 11. maja so bivši partizani skupno z drugimi antifasisti proslavili v dvorani kina v Borovljah dan zmage, ko so koroški partizani skupno z Jugoslovansko armado osvobodili Slov. Koroško.

Zborovanje, ki se ga je udeležilo okoli 350 ljudi, je otvoril predsednik okrajnega odbora OF tov. Urh Olipic. Po njegovih pozdravnih besedah je nastopil moški pevski zbor iz Sel z dvema partizanskima pesmima, nato pa je spregovoril podpredsednik POOF-a in bivši partizan tov. dr. Sienčnik. V svojem govoru se je spomnil težke in krvave borbe koroških partizanov ter med drugim dejal:

„Koroški Slovenci smo se vsa leta trdega in krvavega boja borili za narodne pravice in svobodoljubne ideje ter z orožjem v roki premagali nacistično zver. Dve leti po zloumu nacizma pa moramo ugotoviti, da se pri nas v bistvu še nič ni spremenilo. Nacistična ideja pri nas živi naprej in oblasti ne ukredujejo ničesar, da bi jo zatrle. Zato pa se bomo borili mi, dokler koroškim Slovincem ne bo zasijala svoboda.“

Ljudstvo je budno sledilo izvajanjem tovariša dr. Sienčnika in ga nagradilo z navdušenim odobravanjem. Z zborovanja so bile poslane resolucije maršalu Titu, komisiji velikih sil na Dunaju in vladi LRS. Med zborovanjem so se vrstile tudi recitacije, ki so jih izvajali mladinci iz Kočuha.

IZPOD JEPE

Naša mladina je hotela še hitro izrabiti čas, preden se začne najhujše delo na polju, in je zato v aprilu kar dvakrat nastopila na odru. Naši igralci so z „Revčkom Andrejčkom“ poskrbeli za dobro voljo gledalcev. Obakrat je bila dvorana nabito polna. Pri drugem nastopu so želi največje priznanje naši pionirski, ki so nastopili s pesmijo in recitacijami.

„TITO BO DAL VSE...“

Florijan Kralj živi s svojo družino v Važenberku v nečloveških razmerah. Sest ljudi mora stanovati v enem prostoru, ki povrh še razpada. Tovariš Kralj je na okrajnem glavarstvu v Velikovcu zaprosil za gradbeno dovoljenje in prošnji priložil več zdravniških in drugih priporočil. Kljub temu okrajno glavarstvo prošnji ni ugodilo z izgovorom, da nima gradbenega materiala. Uradnik Kolen pa je izjavil Kralju, ki je zaveden slovenski antifasist, da naj le še malo potrpi, češ ko pride Tito, mu bo dal vse, kar si želi.

V istem času pa je dobil z „Ostmark-medaille“ odlikovani gostilničar in posestnik, nacist Jakob Miklau v St. Rupertu pri Velikovcu od okrajnega glavarstva zadosti gradbenega materiala za modernizacijo svoje gostilne.

IZ ZILJE

Brž ko je izginil sneg in smo zaradi pomanjkanja krme začeli s pašo, se je takoj pričelo tihotapljenje in kraja živine. Ze lani smo na planinah izgubili nad dvajset glav živine, letos pa je bila ukradena prva krava posestniku Štroblu iz Bistrice že kar „na logu“, sled pa kaže čez mejo. Med posestniki vlada zaradi tega hudo razburjenje, posebno ker vedo, kako težko je dobiti dovoljenje za prekoračenje meje. Čeprav je dokazano, da je bila živina odpeljana v Italijo, traja navadno več dni, preden so izpolnjene vse formalnosti za izstavitve potnega dovoljenja. Medtem je živina navadno že zaklana, ali pa jo odpeljejo proti jugu, kjer je ni več mogoče zasledovati.

Ziljani se čudimo, da Avstrija pri razpravi za italijansko mirovno pogodbo ni zahtevala popravov krivic, ki so jih ziljskim lastnikom planin prizadejali italijanski fašisti.

Povratak naših pevcev

V sredo, 14. t. m. popoldne so se vrnili naši pevci s svoje turneje po Jugoslaviji. V Podrožici so jih sprejeli predstavniki narodnih organizacij.

GROZILNA PISMA

Da bi naše ljudi odvrgli od pravične osvobodilne borbe, so se sovražniki našega ljudstva začeli posluževati novega načina strahovanja. Tako je prejel zavedni slovenski antifasist tov. Šušu v Hodišah v zadnjem času večje število grozljivih pisem brez podpisa. Da to ni samo kakšna osebna gonja proti tov. Šušu, izhaja že iz tega, da ga je delodajalec Pauker odpustil iz službe, ko je zaradi nesreče zbolel. Na zadnjem obračunu je zapisal lažno pripombo „odpuščen na lastno zahtevo“.

Tov. Šušu so nacisti obsodili na smrt, zaradi česar mu je umrla mati. Ker je ostal zvest svojemu narodu, zanj tudi v novi Avstriji ni ne prostora, ne dela.

TUJCI ODREKAJO SLOVENCEM RODNO ZEMLJO

Občinski gospodarski odbor vasi Kočuha, Dule in Dobrava je sklical dne 20. aprila sestanek tamošnjih zemljiških posestnikov. Sestanka so se udeležili tudi slovenski kmetje, med njimi posebej vabljeni bivši kmetijski svetnik in poznejši pomočnik gospodarskega svetovalca v St. Vidu na Glini, tov. France Vernig, p. d. Jirh. Sestanek je potekal skrajno v smislu dnevnega reda, počasi pa je izžvenel v en sam divji napad na navzočega Verniga. Pri tem sta se posebno odlikovala kmet Musser in žena nekega upokojenega častnika stare monarhije iz Dul, ki ni bil ne rojen na ozemlju Slovenske Koroške in tudi nikdar sem pristojni. Imenovala sta tov. Verniga „mestno svojat, ki se je naselila med nami“.

Tov. Verniga je najprej pognala Nemška Avstrija z rodne zemlje, nacisti so ga pozneje izropali in zopet pregnali, navsezadnje pa ga je današnja „demokratska“ Avstrija zopet postavila na cesto. Če se je sedaj naselil na svojem rodnem domu in če mora garati na zapuščenem posestvu, ker so ga avstrijske oblasti iz golega človekoljubja vrgle iz službe in na njegovo mesto postavile tujca, potem smatramo, da je to njegova sveta pravica, ki mu je ne more nihče odrekati, najmanj pa priseljenci, ki živijo lagodno življenje od naših žuljev.

NACISTIČNO DELOVANJE V ROŽEKU

Kakor povsod, se tudi v Rožeku opaža povečano delovanje bivših nacistov in prvržencev Maier-Kaibitscha. Danes se skrivajo pod firmo „heimattreu“, zavedne slovenske antifasiste pa napadajo kot veleizdajalce. Nekateri med njimi so tako vneti, da prisluškujejo pred vrati in pod okni zavednih Slovencev, kakor so bili vajeni vohuniti v dobi nacizma. K sreči so minili časi, ko je zadoščevala vsaka nepotrjena ovadba, da se je gestapo lahko znesla nad nesrečnimi žrtvami. Slovenci se ne bodo ustrašili nobenega obrekovanja in se bomo znali braniti proti vsem klevetam. Zavedamo se, da je naša borba pravična in povečano delovanje nacistov bo kvečjemu povečalo našo odločnost. Vse kaže, da se je Maier-Kaibitsch, „Heimathund“ porivil pod krinko „Heimattreuen Bewegung“. Cilj tega gibanja je isti kakor cilj „Heimathunda“: uničiti slovenski narod na Koroškem, če ne gre zlepa, pa s silo.

OGLAS

Dne 1. junija 1947 ob 9. uri dopoldne bo v Železni Kapli v dvorani kina občni zbor Kmetijske zadruge za Žel. Kaplo in Belo. Vsi zadržniki so vabljeni, da se občnega zbora polnoštevilno udeležijo.

FURNIRJE

smreka, macesen, limba, bukev, jelša, javor, hruska, hrast, jesen, topol, afrikanška koa, mahagonij, makasar, palisander, oreh in druge zunanje in notranje furnirje

prodaja brez nakaznic
Franc Schnabl, Celovec Gartengasse št. 37.
Telefon 39-917 in 27-30.

Reportaža iz koroških zaporov

Naši pevci v Sloveniji

Po sprejemu na kolodvoru se je raz-

Se ko smo bili skupaj, smo izvedeli, da je antifašistično prebivalstvo dostojno pokopalo partizane v Kotmari vasi. Poleg zavezniških sta viseli tudi jugoslovanska in slovenska zastava. To nam je dokazovalo, da kljub vsemu nasilju in preganjanju traja borba dalje. To je bil za nas najlepši dokaz, da se bomo otresli velikih in malih Avstrij in da bo nekoč konec raznih fašističnih šikan, ki so zapisane pogubi, kakor sta jo doživela Hitler in Mussolini.

vrstil sprevod, ki je med navdušenim
vzklikanjem in z godbo na čelu krenil s ko-
lodvora po mariborskih ulicah. Popoldan je
bila v Narodnem gledališču za goste slav-
nostna predstava „Miklove Zale“, zvečer
pa so koroški pevci nastopili s svojim
programom v veliki dvorani FD Maribo-
ra. Njihov nastop se je spremenil v mo-
gočno manifestacijo za osvoboditev koro-

Koncert naših pevcev v Ljubljani

(Ocena v „Slovenskem poročevalcu“)

Na svoji turneji po Sloveniji so dne 30. aprila nastopili v Ljubljani združeni koroški pevski zbori in so nam predstavili svojo ljudsko pesem, značilno po mehkem, včasih skoraj tožečem in zelo prisrčnem značaju. Razen nekaterih partizanskih zbornih skladb in znane Hajdrihove od Urala do Triglava je obsegal spored nji-

hovega koncerta izključno slovenske koroske ljudske pesmi: „N' mav čriez izaro, Jaz sm' an burn paur, 'mam pa mlinč pod kvancam, Oj te mlinar, Pojdam u Skufce, V Šmihel pa 'no kajžico imam, Tam čier teče bistra Zila, Čej so tiste stazice, Če na Dravci m'hlica, Pojdam u Rute, S'm se rajtov ženiti. Pesmi torej, ki jih večinoma poznamo izza najrazličnejših izvedb, pa jih vedno poslušamo z enakim zanimanjem in veseljem, ker nam pričarajo slovenski svet, za katerega se v teh dneh odločno borimo in ki se mu nikoli ne bomo odpovedali.

Združeni koroški pevski zbori so številčno močni in kažejo, da z veliko ljubeznijo in vztrajnostjo negujejo pevsko zbornu kulturo. Njihova izvedba je kazala mnogo izraznih potankosti, ki so razodeli smisel za pravilno prikazovanje vsebinskega značaja pesmi kot tudi za dinamične razlike, ki so v ta namen potrebne. Koroški pevci so zapeli svoj spored z zanosom in vidnim doživetjem, ki jim je bilo toliko bližje, ker je ta pesem njihova in čutijo v njej dih svoje zemlje in življenje svojega ljudstva. Dirigirala sta jih Zdravko Hartman in Pavle Kernjak. Poslednji je vodil le izvedbo pesmi „Pojdam u Škuf'če“, ki jo je sam učinkovito in zanimivo priredil.

S svojim koncertom so koroški pevci dosegli ogromen uspeh in navdušenje, kakršnemu smo bili pri nas le redko priče. Prav tako pa so dosegli priznanje, ki ga tako njihovim prizadevanjem na področju slovenske zborne, zlasti ljudske glasbe, kakor njihovi neuklonljivi volji in borbi za Svobodno Slovensko Koroško in tudi dejstvu samemu, da so med nami. Vprav to poslednjo dejstvo je izzvalo val radosti, ki se je v svojem izrazu vedno stopnjevalo in se je izlilo v mogočno manifestacijo vsega slovenskega ljudstva, ki hoče in mora biti v celoti združeno in svobodno. Izrazila pa je tudi hvaležnost pevcem, da so nam zapeli svoje lepo pesem, ki je tudi pesem nas vseh in pa željo, da bi jih mogli spet slišati čimprej, takrat že svobodne in združene z nami v skupni domovini.

Koroška

V B O R B I

ČEZ DRAVO

Karl Prušnik — Gašper:

Bili pa smo kljub temu zelo oprezní in previdni. Pol ure smo prepričevali Avstrijca, preden nam je zaupal. Spraševal sem ga, kakšni so bili, če so znali nemško in kako so se imenovali. Ne Mirko, ne Krištof, ne Katra in ne Mira. Nobenega znanega imena. Navajal nam je sama tuja imena: Stanzi, Iztok, Vid... In nemško so govorili samo trije, doma iz Celovca. Spet sem povdovnil in vpraševal kmeta, če ve za goštovo, da so bili res partizani. Zatrjeval mi je, da so bili pravi, da niso bili belogardisti in SS-ovci, kot sem domneval. A kje so vendar? Ko nam je kmet pokazal smer, v katero so se partizani umaknili, sem poslal tri fante v patroljo, dva pa postavil na stražo.

Nastali so najbolj napeti trenutki. Čez nekaj minut pridejo tovariši nazaj in mi sporočijo, da so prišli v stik z neko ednico, da pa se niso mogli zmeniti z njo in da želi razgovor z menoj. Takoj vzamem brzozelko, jo še enkrat dobro pregledam, če je v redu, in grem.

»Kaj pridem po planinski planjavi do red-
nega, z nizkimi, širokimi smrekami pora-
ščenega gozda, me zaustavi rezek: stoj!
»Stojim!« je bil moj odgovor ter čakam
z odskočeno brzostrelko na prsih. Na desno
in levo od mene pa pet mojih tovarišev v
razdalji po štiri metre. Pred seboj smo vi-

deli kakih 30 do 40 temnih senc. Pomikale so se počasi proti nam in bil sem prisiljen tudi sam zavpiti: „Stoj, če ne streljamol!“

Sekunde so bile dolge kakor minute, minute pa kakor ure. Nisem vedel, ali imam opravka s partizani ali z Nemci. Vedel pa sem, da s v istem položaju tudi na drugi strani. „Kdo je?“ zavpijem, da je odmevalo daleč naokrog. Premagana je bila tišina, konspiracija se je umaknila jurišnemu razpoloženju. „Tretja četa severnega Koroškega bataljona,“ se je glasil odgovor. „Kako se imenuje komandant?“ „Kdo je politkomisar?“ V odgovor sem dobil neznan mi imena. Vprašanjem so sledili odgovori, tem pa ponovna vprašanja; Kdo tam, kdo tu, kako ti je ime in kako tebi? Dolgo smo se pričkali in pričakovali vsak čas nestrpno prvega strela.

V nasprotni smeri zaslišim komandantov glas: „Trije tovariši naprej, ostali ostanejo na položajih!“ „Stoj!“ jim zabrusim nazaj: „Ne streljajte!“ se slišijo glasovi. Naposled sva si stala z nekim možem v nemški uniformi z odkočenimi, drug proti drugemu naperjenimi brzostrelkami nasproti. V mesečini sem zapazil na nemški kapi bleščečo se peterokrako zvezdo. On je prej spoznal, da sem partizan, ker sem imel na glavi ti-tovko in bil oblečen v angleško uniformo.

Dva tovariša, ki se še nista videla nikoli

v življenju, sta se krepko objela. Ne vem, če niso bile oči solzne ob tem prvem srečanju in spoznanju v takih okoliščinah v mrzli mesečni noči novembra 1944 visoko na Svinjski planini. A tudi potem, ko sva se s tovarišem Iztokom že prepoznala, da sva prava partizana, še nisem bil povsem miren, ker so prihajali Iztokovi tovariši k nam vsi v nemških zimskih plaščih. Peterokrakih zvezd na njihovih kapah v medli svetlobi lune od daleč ni bilo videti.

Tovariš Iztok, komisar bataljona, mi je pripovedoval, da že štirinajst dni išče zvezo z nami. Prišel je z Gur. Tam je bil meseca marca in je v sedmih mesecih mobiliziral 300 koroških Slovencev in Avstrijcev, ki so bili vsi dobri tovariši in srčni ter neustrašeni borci. Ni dosti manjkalo, pa bi bili pošteno užgali v prepričanju, da so naleteli na Nemce, je končal svoje pripovedovanje tovariš Iztok.

Pridružil sem se seveda njegovi edinici, ko pa sem prišel v njegovo taborišče, sem kar zastrmel. Nisem pričakoval takega reda, kakor je bil v tem taborišču. Zastraženo je bilo vzorno in ogenj, na katerem so pravkar kuhali zajtrk, ni dal od sebe niti za pipo dima. Po dva in dva tovariša sta imela svoj šotor. Pri jutranjem zboru se mi je kar smejalo pri duši, ko sem videl tovariše in tovarišice, vse resnih, trdnih in v borbi ojeklenelih obrazov. Stali so kakor skale nepremično, s puškami na ramah, levo pest pa pritisnjeno v pozdrav na desno stran prsi. „Naprej, zastava slave! Na boj junaška kril Za blagor očetnjave naj puška govori!“ To je bila njihova jutranja molitev. Stopil sem pred četo in jo pozdravil v imenu POOF-a za Slovensko Koroško.

(Dalje)

Triletni načrt Poljske republike

Poljska se je znašla ob koncu vojne v ruševinah. Uničena niso bila samo vsa industrijska središča, marveč je fašistični okupator nasilno odvedel tudi na milijone poljskih ljudi, nadaljnji milijoni pa so našli smrt v dobi nacistične strahovlade na Poljskem.

Dne 22. septembra 1946 je Narodni svet Poljske republike sprejel triletni plan za gospodarsko obnovo in izgradnjo poljske države za razdobje 1947—1949.

V primeri s predvojno ravni se bo povečala potrošnja življenjskih potrebščin na 3950 kalorij, dočim znaša zdaj povprečno 2100 kalorij. Na področju industrijskih dobrin je določeno povečanje indeksa na enega človeka na 120 odstotkov, tekstilnega blaga na 200 odstotkov in tobaka na 257 odstotkov. V načrtu je predvideno tudi povečanje proizvodnje umetnih gnojil, kakor tudi razširjenje baze za industrijske rastline kot osnove za industrijo.

Čeprav je bil ob koncu vojne uničen ves produkcijski aparat, od tovarn in rudnikov pa do železnice in cest, je Poljska že v letu 1946, kljub ogromnemu opustošenju dosegla zavidljive uspehe. Kmetijska proizvodnja je že v tem letu dosegla 40 odstotkov, industrijska pa 70 odstotkov v primeri z zadnjim predvojnim letom 1938. V primeri z letom 1938 se je dvignila v letu 1946 proizvodnja električne energije na 137 odstotkov, premoga na 118 odstotkov, jekla na 76 odstotkov, valjanega železa na 73 odstotkov, tekstilnega blaga na 52 odstotkov, obutve na 117 odstotkov in sladkorja na 35 odstotkov. Po gospodarskem planu se bo dvignila proizvodnja do konca leta 1949 v primeri z letom 1938: električne energije na 206 odstotkov, premoga na 210 odstotkov, jekla na 139 odstotkov, valjanega železa na 136 odstotkov, tekstilnega blaga na 150 odstotkov, obutve na 142 odstotkov in sladkorja na 102 odstotka.

Nagli dvig poljskega gospodarstva prihaja do izraza tudi v razvoju prometa. Leta 1938 je bilo v prometu 5080 lokomotiv, v letu 1946 pa jih je obratovalo kljub temu, da so Nemci odpeljali ali uničili večino voznega parka, v prometu že 2800 in se bo to število dvignilo do konca leta 1949 na 6000 lokomotiv. Od 150.000 železniških vozov v letu 1938 jih je bilo ob koncu leta 1946 v prometu že 105.000 in se bo to število do konca leta 1949 dvignilo na 200 tisoč. Tovornih avtomobilov je bilo pred vojno na Poljskem v prometu 6000. Lansko leto je obratovalo že 25.900 tovornih avtomobilov, do konca leta 1949 pa jih bo 41 tisoč in štiri sto.

Najtežavnejši problem v zvezi z gospodarsko obnovo in izgraditvijo Poljske republike je bila obnova osvobojenih zapadnih pokrajin, ki so bile poprej pod nemško oblastjo. Na tem ozemlju je bilo treba preseliti okrog 5 milijonov ljudi. Pri tem ni bilo treba rešiti samo vprašanja prevoza tako ogromnega števila ljudi, marveč tudi vprašanje njihove nastanitve, preskrbe in zaposlitve. Istočasno pa je bilo treba preseliti v Nemčijo okrog 2,5 milijona Nemcev. Vse to je bilo izvršeno načrtno, tako da je bilo že 1. septembra 1946 naseljenih v osvobojenih zapadnih pokrajinah 5,2 milijona Poljakov, kar predstavlja 63 odstotkov predvojne naselitve. To je bilo mogoče samo zato, ker so milijoni Poljakov, ki so ostali izven meja nove Poljske, prišli domov, in ker je bila z izvedbo igrane reforme odpravljena prenaseljenost v stari Poljski. Z napredovanjem obnove in gospodarske izgraditve pa bo potrebno na tem področju še okrog 3 milijone ljudi.

Za obnovo zapadnih pokrajin je Poljska samo v letu 1946 investirala 15 milijard zlotov, od tega samo za investicije 11 milijard.

Ogromni napredek, ki je bil dosežen v osvobojenih zapadnih pokrajinah, se kaže zlasti v industrijski proizvodnji. V šlezjskih rudnikih črnega premoga, kjer je bila proizvodnja pred vojno 400.000 ton na mesec, se je dvignila proizvodnja v letu 1946, kljub temu, da so bili številni rudniki popolnoma onesposobljeni, že na 300.000 ton, to je 75 odstotkov predvojne proizvodnje. V topolskih rudnikih je bilo doseženo 68 odstotkov predvojne proizvodnje. Topilnice v Gornji Šleziji, ki so bile najbolj uničene, so že v letu 1946 dosegle 50 odstotkov najvišje in 60 odstotkov najnižje predvojne jekla, kjer so bila opustošenja najhujša, je dosegla v lanskem letu 20 odstotkov najvišje in 60 odstotkov najnižje predvojne produkcije. V prehranbeni industriji je bilo od 8000 tovarn obnovljenih lansko leto že 6.500, kar je 80 odstotkov celotne prehranbene industrije. Najvažnejša je obnova tovarn za lokomotive in železniške vagona, kjer je bilo največje pomanjkanje strojev. Kljub temu je bila že lansko leto dosežena proizvodnja 360 vagonov na mesec.

Promet poljskih luk je znašal v zadnjem predvojnem letu povprečno 1,3 milijona ton na mesec. V letu 1946 pa je padel zaradi vojnega opustošenja na 150.000 ton, a ob koncu leta 1946 je že presegel 1 milijon ton.

Sorazmerno se je dvignilo tudi šolstvo ter so bile poleg osnovnih in srednjih šol ustanovljene številne strokovne in visoke šole.

Prav ta dvig novega poljskega gospodarstva, ki je zrastle na ruševinah, priča o življenjski sili in zmogljivosti nove Poljske ter je mogoč prav zaradi tega, ker se je osvobodila domačih in tujih izkoriščevalcev in ker je prevzelo oblast v svoje roke poljsko delovno ljudstvo.

stvo rane vojnih let. Zdaj mislimo na prihodnjo žetev, na opeko in les, na naše sirote. Jasno je, da je boleče, če nas sedaj žalijo ljudje, ki so se še pred kratkim izdajali za naše prijatelje. Čim glasneje pa govorijo naši sovražniki, tem več prijateljev bomo imeli. Z nami so junaki odpora — partizani Jugoslavije, Francije, Poljske, patrioti Norveške, Čehoslovaške in Bolgarije. Z nami so padli prijatelji.

Z nami so živi, nesmrtni narodi, z nami je mladina sveta, ki je 1. maja napolnila Place de la Concorde, Hyde Park, Vaclavske namjesti in bulevarje Beograda. Lansko leto sem bil 1. maja v New Yorku. Videl sem, kako so na veliki aveniji korakali delavci Amerike. Okoli in okoli so bili nebotičniki, toda ta dan niso delovali dušljivo na nas — ljudje, ki so dobre volje korakali in govorili bratske besede, so se mi zdeli večji kot navadno. Da, z nami je tudi ljudstvo Amerike. V vsaki deželi imamo precej sovražnikov, v eni na stotine, v drugi pa na sto tisoče.

V vsaki deželi imamo enega prijatelja — ljudstvo. In če slavimo zmago pomladi nad zimo, zmago bratstva nad sebičnostjo in sovražnostjo, tedaj kličemo na ta dan upanja vsem prijateljem: »Bodite pogumni! Hudi časi so. Zima skuša preiti v protinapad. Narava ima zakone, ki jih ne morejo spremeniti osnutki zakonov, o katerih razpravljajo v raznih parlamentih. Za zimo pride pomlad. Maj, bo zmagal.

Bolgarska dveletka

Veliko Narodno sobranje je pred kratkim sprejelo zakon o dveletnem načrtu narodnega gospodarstva. Po tem načrtu bo splošna raven industrijske proizvodnje v primerjavi z letom 1939 dosegla 1947. leta 136 odstotkov, leta 1948 pa 167 odstotkov. Proizvodnja električne energije bo v teh letih povečana za 35 odstotkov. Donos kmetijskih pridelkov bo prekoračil predvojno raven letos za 13 odstotkov, drugo leto pa za 34 odstotkov. Rentabilnost dela v industriji se bo povečala za 20 odstotkov, cene industrijskim izdelkom pa se bodo zmanjšale za 5 odstotkov.

Odločnost in navdušenje, s katerim je bolgarski narod sprejel zakon o dveletnem gospodarskem načrtu, in vna, s katero se je lotil izpolnjevanja nalog, ki jih načrt postavlja, so porok, da bo pravočasno izpolnjen.

Posebno vneto se je zavzela za izpolnitev načrta bolgarska mladina, ki se je zavezala, da bo s prostovoljnimi delom v l. 1947 zgradila: 32 km dolgo Cesto Republike, ki bo vezala severno Bolgarijo z južno; železnico Sofija-Pernik, ki bo vezala prestolnico z rudarskim bazenom v Perniku, in pomagala pri gradnji ostalih pomembnejših del dveletke, tako pri gradnji jezov Rosice, na reki istega imena, ki bo eden največjih jezov v severni Bolgariji. Njegove turbine bodo dajale 45 milijonov kWh toka na leto. Dela na tem jezu bodo končana leta 1948. Zanjeto vodo bodo uporabljali tudi za namakanje zemlje. Mladina bo pomagala tudi pri gradnji 155 km dolgega električnega daljnovoda Kurilo-Sofija-Plovdiv, in pri graditvi jezov na reki Tundža. Voda s tega jezov bo po posebnem kanalu speljana na Starozagorsko polje, kjer bodo z njo namakali 40.000 ha zemlje. Ob tem kanalu bodo zgradili tri hidrocentrale, ki bodo proizvajale 50 milijonov kWh toka na leto.

Za praznik 1. maja je Glavni odbor bolgarskih sindikatov objavil rezultate prvomajskega tekmovanja prvega meseca izvajanja dveletnega gospodarskega načrta v tekstilni industriji. Najpomembnejši rezultati so: v načrtu je bilo, da se izdelajo 2.981.784 kg bombažne preje, napravljene pa je bilo 3.492.895 kg, izdelano namesto v načrtu predvidenih 8.695. je bilo 9.544.967 m bombažnih tkanin namesto v načrtu predvidenih 8.695.615 m; napravljene je bilo 798.151 kg volnene preje, namesto v načrtu predvidenih 604.980 kg izdelanih je bilo 1.122.171 m volnenega blaga na mesto nameravanih 1.081.424 metrov.

ILJA EHRENBURG :

ZAKON NARAVE

V tem strašnem boju za svobodo smo prelili mnogo krvi. S tem smo plačali zmago in rešili sebe in svet. Nedavno je izšla v Ameriki knjiga generalmajorja Deana, ki je bil šef vojaške misije ZDA v Moskvi. Knjiga ima naslov »Nenavadna zveza«. Zdaj se temu nenavadnemu generalu bojna zveza dveh narodov zdi »nenavadna«. Ko smo Nemce podili od Volge proti Dnjepru, ko so Amerikanci skupaj z Angleži uporabili mir, ki jim ga je zagotavljala borba Rdeče armade, da so si v teku dveh let našli na svoje uniforme zadnje gumbe, tedaj se je zdel generalu Deanu bojna zveza z ZSSR in ZDA popolnoma naravna. »Nenavadno« za njega ni to, da smo vodili borbo na življenje in smrt, za njega je »nenavadno«, da smo zmagali, kajti to ne spada v njegove načrte.

Mi ne stojimo sami, z nami so vsi narodi Evrope. Oni vedo, koliko ruske krvi je bilo prelito v boju proti osovraženim fašistom. V knjigi »Na cestah Evrope« sem omenil to, da je Rdeča armada pomagala pri osvoboditvi Jugoslavije in Bolgarije. To je vrglo iz tira gospoda Gervaisya, ki mi v listu »New York Times« očita, ker nisem našel besede o bilijonih dolarjev in o zakonu o najemu in posojilu. Kako naj bi tem ljudem, si so napolnili trgovci in napolnili milordi, pojasnili, da ni nobene knjigovodstva, kjer bi bili na enem računu potoki krvi in na drugem bilijoni dolarjev. V starih mestih Evrope so zdaj »Stalingradske ceste«. Nikjer pa nisem videl »Ceste najema in posojila«.

Mi nismo sami. Z nami so vsi narodi sveta. Proti nam so tisti Amerikanci, ki so proti ameriškemu ljudstvu. Proti nam so tisti Angleži, ki so proti angleškemu ljudstvu. Proti nam so tisti Francozi, ki so proti francoskemu ljudstvu. Z nami so vsi narodi, ker mi branimo mir. V letih vojne smo dokazali, da se znamo boriti, to pa ne pomeni, da se radi vojujemo. Mi smo

trdno prepričani o tem, da matere svojih otrok ne rodijo za »križarske vojne« sveta, da ljudje svojih hiš ne gradijo za bombe, da narodi niso zato dobili strašne vojne proti fašizmu, da bi preseljeni fašizem nekaj let pozneje povzročil še strašnejšo vojno.

Politično obzorje povprečnega Amerikanca je omejeno. Povprečni Amerikane ni niti toliko razvit, da bi spoznal, kako ga gospod Lippman in drugi ljubitelji »strategije« trikrat na dan prevarajo. Toda povprečni Amerikane ima zdrav človeški razum. In zato poizkušajo ameriški imperialisti svoje nečloveške, skrite misli »priprostiti, razredčiti z vodo in osladkati«. In zato je treba ameriško ljudstvo po besedah gosp. Lippmana »pomiriti«. Gospod Earl je odkrito priznal, da je »nemogoče sedaj napasti Sovjetsko zvezo, ker je ameriško ljudstvo preveč naivno«. Da, povprečni Amerikane je še zelo naiven, če verjame listom, ki mu pod plaščem objektivnega poročanja servirajo laž o »imperializmu rdečih«, ki ga ni. Da, povprečni Amerikane je še zelo naiven, ker ne prepelje gospoda Earla iz državne komisije v bolnišnico za duševne bolezni.

Toda kljub temu povprečni Amerikane ni tako naiven, da bi šel v smrt za dividende pobesnelih petrolejskih magnatov, tovarnarjev orožja in drugih atomskih ljudi. Amerikanci imajo glavo, dobro srce in človečnost. Oni mislijo sedaj z nemirom na bodočnost na bližajočo se krizo, na lakomnost podjetnikov ter na porast cen in reakcije. Povprečni Amerikanci pri moji veri niso nikaki politiki, pač pa so ljudje — hočejo živeti, delati in se razvedriti. Ne pustijo se ponovno gnati v vojno s transporti čet.

Čeprav so lahko pred nami še mraz in neurja — se zima človeštva ne povrne več. Niso zato Londončani prestali zimo strahotnih bombardiranj in zdaj po zmagi zimo teme, lakote in stiske, da bi se vrnili sedaj v sra-

motne dni »gentlemanskih sporazumov«, »nevmešavanja« in romarskih voženj kakega Chamberlaina.

Angleško ljudstvo je marsikaj pretrpelo in mu ni všeč, da bi se udeležilo nove »križarske vojne« kot polkovni osel n. r., ki mora vleči boben. Rudarji, kovinarski delavci in tkalci Anglije niso govorili v Fultonu. Oni ne morejo biti odgovorni za nekatere samogovore ali prijateljske dvospeve.

Kdo more prisiliti francosko ljudstvo, da bi pozabilo mračna leta okupacije. Ali so junaki odporniškega gibanja, francireurji in partizani umrli zato, da bi Paul Renaud ali kak drug grobar Francije uporabljal metode Wall Streeta?

Ali so narodi Jugoslavije, Poljske, Bolgarije, Čehoslovaške in Albanije trpeli in se borili zato, da jim sedaj hujskajo na vrat preseljene kralje, generale in žandarje, da spreminjajo suverene države v evropske Filipine ali v nadaljnje Grčije, kjer ameriški pazniki nadomeščajo angleške?

Pred desetim leti sem slavil 1. maj v Španiji. Junaško špansko ljudstvo je odbijalo vse napade fašistov. Krvnika Franca sta podpirali Nemčija in Italija. Tudi tu se je zgodila sedaj znamenjava: Krvnika Franca podpirata Velika Britanija in Amerika.

Toda vojna španskega ljudstva za svobodo se nadaljuje in v tej vojni bo ljudstvo zmagalo.

Samo velik pesnik bi lahko opisal tragedijo grškega ljudstva. To ljudstvo se je junško borilo proti fašističnim zavojevalcem in, ko je zmagalo, so ga oropali svobode in ga postavili pod nadzorstvo dobrih pestunov z dobri strojnici. Vsak dan so grški rodoljubi izpostavljeni mučenju in korakajo na morišča kakor v letih nemške okupacije. Toda vojna grškega ljudstva za svobodo se nadaljuje in v tej bo ljudstvo zmagalo.

Mrzel maj je, a vendar je maj. Z veliko intenzivnostjo leči naše ljud-

STROJ SADI KROMPIR

Opozorilo

Kmečka zveza za Slovensko Koroško opozarja vse kmete, ki so bili sami ali njihovi družinski člani izseljeni, v koncentracijskih taboriščih, gestapovskih zaporih ali v partizanih, da so z odlokom deželne finančne direkcije v Celovcu št. 47-6-1-1947 z dne 8. 4. 1947 oproščeni prispevka za obnovo (Wiederaufbaubeitrag), ki je bil po avstrijskem zveznem zakonu z dne 26. 7. 1946 predpisan vsem kmečkim posestnikom.

Ce so posamezniki sprejeli tozadevne terjatve od finančnih uradov, naj se obrnejo osebno ali pismeno na Kmečko zvezo za Slovensko Koroško v Celovcu, Hotel Adler 1-7.

(»Kmečki glas«)

Ljudje v Lackovi zadrugi so šli saditi krompir. Šli so na široko polje, kjer je valovala mlada setev, kjer so se daleč razprostirale pravkar pognojene njive. Spominjali so se morda, kako so hodili saditi krompir pred leti — na majhne njive, največkrat drugim, le malokdaj sebi, pripogibaše se za vsakim gomoljem, ki so ga položili v zemljo. Ako sadiš eno uro — kolikokrat se moraš pripogniti do tal! Ako pa sadiš dan, dva ali ves teden?

Ljudje so šli sami, brez konjev. Pa tudi ljudje niso šli zato, da bi sadili krompir — šli so, da bi videli, kako bo namesto njih sadil krompir stroj.

Šli so za strojem, ki ga je vlekel traktor. Nikdar še niso videli, da bi stroj sadil krompir. Še slišali niso kaj takega. In težko je bilo verjeti. Toda stroj je bil tu, imel je dvoje velikih koles in zgoraj na vrhu velik zaboj, poln krompirja. Ako je to res, da ne bodo več potrebni za sajenje krompirja ne konji ne ljudje — tedaj se mi, ki smo vse življenje opravljali to delo s svojimi lastnimi rokami, lahko do tal priklonimo stroju-osvoboditelju! ... tako mislijo ljudje.

Zares: stroj se je zaustavil na pognojeni zemlji. Kolesi sta se premaknili. Oživel je vse zamotano ogrodje sadilnika. Zavrteli so se krožniki s pregrajami, obloženi s krompirjem. Dva strojeva lemeža sta zaorala brazde. Gomolji so drug za drugim romali v sadilne cevi. Dva človeka sedita na sadilniku, da vsaki dve sekundi vržeta v napravo 3 do 4 gomolje. Eden izmed njiju je ženska. Predsednica zadruga. Traktor enakomerno polzi po njivi, za njim sadilnik orje brazde, polaga vanje gomolje in jih za seboj zasuje — pravilneje, hitreje in lepše kakor sta to opravljala doslej človek in konj. Smeje se predsednica Mica na stroju. Velike spremembe smo doživeli v tako kratkem času mi, ki nam je bilo vse dosedanje življenje tako enolično ubijanje za skorjo vsakdanjega kruha!

Morda ji je šel pogled preko polja, daleč tja do sosednih vasi in krajev, do meja naše zemlje. Tisoče in tisoče hektarjev zemlje zasadi naše ljudstvo vsako pomlad s krompirjem. Tisoče in tisoče ljudi se po teh njivah in njivi-

cah priklanja z vsakim gomoljem, ki ga položi v brazdo. Nekoč pa bodo preko vseh teh njiv in polja polzeli sadilniki, kakor je ta. Opravljali bodo delo tisočeri in tisočeri rok...

Na državnem posestvu na Verdu pri Vrhniki pa so te dni sadili krompir s strojem, ki ni prišel iz Amerike. Ta stroj je popolnejši od onega v Lackovi zadrugi. Tu ni potrebna pomoč človeških rok — sadilnik sam opravlja vse delo. To je popoln avtomat. Ta sa-

dilnik je delo Slovence. Po njegovih navodilih so ga izdelali v tovarni na Češkem. Takih strojev bodo že letos izdelali več v naši državi. Prvanjev sadilnik nadomesti okrog štirideset ljudi. Danes imamo v Sloveniji pet sadilnikov za krompir. V nekaj letih se bo zdelo kmetovalcem komaj verjetno, da so kdaj opravljali to delo na tako zamuden, zastarel način, kakor ga opravljajo danes.

L E P A J E P O M L A D

Pravilno krmljenje živine in skrb za zadostno krmo

Pravilno krmljenje živine je eden najvažnejših pogojev za napredek živinoreje, zato je treba, da vsak gospodar pozna osnovna načela živalske prehrane. Vedeti mora tudi, kako bo mogel donosno krmiti živino, da mu bo dajala čim večjo korist. Večkrat se dogaja, da se naši živinorejci premalo potrudijo, da bi si zagotovili pravočasno dovolj dobre krme.

Pri krmljenju živine razlikujemo dve vrsti krme: vzdrževalno in proizvajalno. Vzdrževalno krmo potrebuje žival, da more živeti, proizvajalno pa za proizvodnjo delovne sile, mleka, mesa in masti. Če hočemo od živali imeti zadostno gospodarsko korist, ji moramo pokladati toliko in take krme, da bodo dajale lahko v največji meri isto, kar od njih pričakujemo.

Krmo, ki jo pokladamo živini, moramo po možnosti proizvajati v domačem gospodarstvu, ker so kupljena krmila draga in se le v izjemnih primerih izplačajo. Zelo važen je red v hlevu. Živino moramo krmiti vsak dan ob istem času. Pri prehodu s suhe krme na zeleno in z zelene na suho mo-

ramo biti posebno pazljivi. Prehod naj traja kakih 10 dni.

Med najvažnejšimi stvarmi, ki jih mora upoštevati gospodar, je pregled krmskih zalog in njihova pravilna porazdelitev na vse leto. Jeseni po zalogi krme in po številu živinčet, ki jih nameravamo obdržati čez zimo, prepačunamo, koliko časa bomo lahko izhajali. Ne smemo dopustiti, da bi bile poletno in jesensko krmljenje preobilno, zimsko in pomladansko pa nezadostno. Pravočasno je treba poskrbeti za zadostne zaloge krme, da je mogoče pravilno prehraniti živino čez zimo. Veliko bolj pametno je dobro krmljenje nekoliko manjšega števila živinčet kakor pa poln hlev izstradane živine.

Zato moramo že sedaj misliti na to, kako bomo vsak košček zemlje izkoristili za to, da bi povečali zaloge zimске krme. Pri nas je zemlja za sušo zelo občutljiva. Zato se ne smemo zanašati samo na pridelek sena in slame. Že danes mislimo na to, da bi po možnosti čim več strnišč posejali s koruzo, repo in podobnim. Tudi na gra-

horco, pomešano z ovsem nikar ne pozabimo, ker ob pravilni negi daje obilen pridelek.

Najbolje si seveda pomagamo z ensilirano krmo. Te vrste krma je tudi najbolj zdrava, ker vsebuje vse potrebne snovi za zdrav razvoj mladih živali. Kadar primanjkuje druge močne krme, obvaruje živali pred oslabelostjo, pri kravah pa zagotovi dobro molznost. Pri nas še vedno ne posvečamo zadosti velike pozornosti silosom in pripravi silaže.

Že doslej je ponekod prizadeta rast na travnikih zaradi pomanjkanja dežja. Kjer so računali kmetje, da bodo v pomladanskem deževju gnojili z gnojnico, so jim bili s pomladansko sušo prekrizani tudi ti računi. Vsekakor je treba že danes misliti na to, da zna biti letošnji pridelek krme spet zelo majhen, tembolj ker si travniki ponekod še niso opomogli od lanske suše. Treba bo misliti čimprej na krmila, ki jih lahko pridelamo na koščku doslej neizrabljene njive, da se bomo tako že vnaprej zavarovali pred posledicami eventuelne suše.

Hudičeva trava

Lani v poletju sem prvič zapazil ta plevel v spodnjem Rožu. Ko sem se jeseni za stalno naselil na svojem posestvu, mi je žena pokazala naše pesno polje. Toda kaj sem videl. Morje »hudičeve trave« ali ameriškega rogovička kakor ta plevel imenujejo strokovnjaki.

Na Koroškem poznajo ta plevel tudi pod drugimi imeni. Neki ga imenujejo »francoska«, ker so mislili, da je ta plevelna trava prišla iz Francije. V resnici rogoviček s Francijo nima ničesar skupnega. Kajti dejansko se je razširil kot podivjana vrtna rastlina okoli l. 1800. iz Nemčije. Tako malo kakor s Francijo, ima rogoviček opravka tudi z Jugoslavijo. To moram pribiti zato, ker ponekod v Rožu imenujejo ta plevel tudi »slavija«. Rogoviček se je začel namreč na Koroškem prvič pojavljati in močnejše širiti šele v letih po prvi svetovni vojni. Kakor so Nemci z dobavljanjem semenskega krompirja Kočevarjem v breziškem okraju v drugi svetovni vojni zanesli silno nevarnega koloradskega hrošča, tako so na Koroškem v prvi svetovni vojni menda Nemci in nemški priseljenci razširili hudičev travo.

Rogoviček je plevel, ki najbolj škoduje okopavinam, predvsem zgodnjemu krompirju, pesi, koruzi itd. Raste tudi ob plotovih in potih. Med žitom in krmnimi rastlinami se le neznatno razvija. Sicer pa se rogovičkovo seme lahko izloči iz žitnega semena že z navadnim vešnikom (vejalnico).

Kako rogovička zatiramo? Predvsem skrbimo, da že od vsega začetka ne bo mogel preveč zapleveliti naših dvorišč in prostorov okoli gospodar. poslopij, kjer se potem šopiri kakor v kakšnem stalnem semenišču. Okopavanje, branjanje in pletev pa priporočajo predvsem za uničenje »francoske« na okopavinah. Težava je le v tem, da se pojavi plevel vidneje šele ko je okopavanje v glavnem končano in so rastline že prisute. Upoštevati je treba, da moramo pri pletvi rogovička izrjavati, ker odrezan, ali odžet požene. Izrjavanih cvetočih rastlin nikakor ne smemo puščati na njivi, jih vreči v jarek ali na kompost, kajti celo izpušeni rogoviček še dozori. Seme, ki je obrabljeno z vencem dlačic, pa veter daleč prenaša. Najboljše je, če izrjavani plevel sežgemo ali pa ga globoko zakopljemo.

Če hočemo na zapleveljeni krompirjevi ali pesni njivi ugnati rogovička, moramo pač okopavanje, branjanje in pletev ponavljati v presledkih vse poletje. Najbolj uspešno zatiramo hudičev travo, če jo uničimo še preden cveti. Pred cvetenjem je namreč rogoviček še zelo nežen.

Ob močnejšem zapleveljenju z rogovičkom nam ne preostane drugega kot spremeniti kolobar. Na njivi, kjer smo mogoče več let zaporedoma pridelovali pesi ali zelje in kjer se je razbohotila hudič. trava, sejemo nekoliko gostejše žito in krmne rastline. Rogoviček namreč ne prenese močnejšega zasenčenja in pogoste košnje. Setev detelje je tu posebno priporočljiva. Če bomo z zatiranjem rogovička začeli pravočasno in preudarno, bo kmalu izginil, čeprav kaže rastlina neverjetno bohoten razvoj. Saj ena sama rastlina da na leto lahko do 300.000 semen.

Kočuški.

Francoz gleda Avstrijo

»Vojna bo, gospod, to pomeni vojno! Kmalu bo tu! ... Vsi obrazi so žareli. »Poglejte sam v časopis! Pomočil mi je lokalni dnevnik, katerega prva stran se je upognila pod ogromnim naslovom, kjer je blestelo ime Trumana.

Strop gostilne v Salzburgu je bil nizek in mračen. Opaž, oguljen od let in prevlečen s tobačnim dimom, je obdajal nepoznane in skrivljene kipe in podobe. Skozi nizka okna je prihajala negotova svetloba in videla se je žalostna slika sivkastega, z blatom pomešanega snega, ki je ležal na razvalinah. Ko je še besnela vojna, je nekaj letelih trdnjav spremenilo zidove v te razvaline.

Mah še ni prerastel te še sveže razvaline. V srcih nekaterih pa je že veselje, ker upajo, da Trumanov govor napoveduje bližanje nove vojne.

Rdeča in zavaljena natakara je tiho stregla, odnašala prazne in prinašala polne vrčke svežega, svetlega in prozornega piva.

»Atomska bomba bo napravila svoje«

Načičkani in plešasti mož, ki je sedel meni nasproti, je razlagal: »Poglejte samo na karto sveta! Ameriška vojska je že v Nemčiji, pri nas, na Kitajskem. Sedaj se bodo izkricali v Turčiji in Grčiji. Kmalu bodo na Srednjem vzhodu. In potem, videli boste, bo eksplodiralo in začelo bo grmeti. In ta bo napravila ropota, ta atomska bomba. Ali ni tako, Herr Hauptmann?«

Moj sosed na desni, ki ga je govornik tako oslovil, je samo prikimal, ne da bi kaj rekel. Po kratkem molku pa je dejal in pogledal name: »Upam, da nam bodo Amerikanci vrnili naše šarže, nam, oficirjem Wehrmachta.«

Delal sem se, kakor da ne razumem, da je bilo vprašanje namenjeno meni.

»Herr Hauptmann« je znova spregovoril: »V vsakem primeru, dolgo ne bo treba čakati.«

Krieg, Kampf

Tudi pri sosednih mizah so na podoben način razpravljali o Trumanovem govoru. Besede Krieg in Kampf so bile neprestano na jeziku. Obrazi so se svetili, usta so se smejala in oči so se razburjeno iskrile.

Vojna ... borba, vojna ... borba ... kričanje vseh besedi se mi je v glavi zmešalo v eno samo ponavljanje, v skandiranje teh nemških besed, ki

spominjajo na kri, na razvaline, na Dachau in Oraudour.

Gledal sem skozi okno na razvaline, kjer mah še ni začel poganjati.

Zapustil sem težko ozračje nizke gostilniške sobe. Brezdelni Salzburčan, ki me je spremljal, je začel na ulici znova o Trumanovem govoru.

»Kaj mislite vi o tem govoru? Vi še niste ničesar rekli. Ali vam ne ugaja?«

»Ne morem še soditi o govoru, ki ga poznam samo po okrnjenih izvečkih v vašem tisku. Vem zagotovo samo eno: če bo zares izbruhnila vojna, ki jo, kakor se zdi, vi zelo želite, bo vaša dežela takoj spremenjena v bojno polje in tako porušena, da se ne bo nikdar več dvignila.«

Mojemu izpraševalcu se je obraz čudno podaljšal. Pogledal je na uro, se nenadoma spomnil, da ima nujen sestanek in me zapustil.

Salzburg — Mozartovo mesto

Samecat sem se sprehajal po salzburskih ulicah. Jeopi, polni Amerikancev so škropili pešce z umazaniam snegom in brozgo, ki se je topila na ulicah. Ljudje so hodili brez naglice, počasi in se od časa do časa zaustavljali pred kakšno izložbo ali prekajevalnico; dobro salzbursko prekajevalnico, ki je bila včasih polna čudovitih stvari. Trgovine razstavljale steklenino, kipe, vezene, razne malenkosti v preprostih in kričavih barvah.

Na zidovih objavljajo veliki lepaki koncerte, ki so že minili, in napovedujejo nove. Salzburg je Mozartovo mesto.

Otroci so se igrali na trgu. Vse je dajalo sliko mirnega življenja: Ljudje so bili videti mirni in dobrodušni. Kaj se torej dogaja v tej Avstriji?

Srečanje z narednikom

Neznancu, ki sem ga vprašal za pot, je moj naglas izdal tudi mojo narodnost. Vesel je bil, da je lahko govoril francosko, me spremljal do postaje in me ni izpustil vse do odhoda vlaka. To je bil trgovec v tem starem mestu, oče dveh otrok in imetnik obilne soproge, katere lasje imajo barvo piva. Pokazal mi je fotografije. V pionirski četi, s katero je prepotoval skoraj celo Francijo (spomnil sem se otrok, ki so jih mine v Normandiji in Alzaciji raztrgale), je prišel do naredniškega čina. Kakor mi je zagotavljal, je bil vedno poln najbolj silnih protihitlerjevskih čustev.

Ta pameten in uravnovešen mož, pokoren zakonom, se je zanimal tudi za politiko.

»Trumanov govor je zelo važen,« je mislil, »ali za nas Avstrijce je bistvena moskovska konferenca. Tam bodo vendar razumeli, da smo bili mi Avstrijci prve žrtve nacizma? Vi, Francozi, ste štiri leta trpeli pod okupacijo. Ali kaj je to v primeri s sedmimi leti našega trpljenja!«

In bivši feldvebel, resni trgovec in dober družinski oče, je končal in mi zagotavljal, da so bili Avstrijci najboljše antinacisti.

Lokavo vprašanje

»V katerih dejanjih«, sem vprašal z najbolj nedolžnim obrazom, »pa je prišlo do izraza to vaše protinacistično razpoloženje?«

»Kaj bi hoteli, da se zgrabimo z vso to policijo, z SS-ovci, z gestapom? ... Niti ganiti se nismo mogli in kljub temu smo v svojih srcih na to mislili ...«

Nastavil sem mu past: »Toda, ali je bil v Avstriji kak oborožen odpor proti Hitlerju? Slišal sem, da je to bilo na Koroškem ...«

Dobil sem takoj odgovor, ki je neprisiljeno privrel iz srca tega trgovskega feldvebla. Ni bil še dovolj politično vzgojen, niti dovolj tenkočuten, da bi razumel, da so nekatera čustva, za katere bi bilo bolje, če bi jih vsaj za časa konference v Moskvi skrivali pred zavezniki.

»Na Koroškem! Toda to so bili banditi ... to so, to so bili dezertarji iz Wehrmachta ...«

Tako misli večina Avstrijcev, ki so skozi pet let »opravljali le svojo nalogo« v vrstah nemške vojske.

Petnajst dni, ki sem jih preživel na Koroškem, edini pokrajini »Velike Nemčije«, kjer se je Hitler moral boriti proti oboroženemu odporu, me je o tem prepričalo. (Dalje)

Jean Durkheim
v pariškem listu »Ce Coir«.

Film v novi Jugoslaviji

Takoj ob osvoboditvi Jugoslavije je ljudska oblast uvidela, kako velikega pomena je film. Po posameznih republikah so se ustanovile filmske podjetja. To je bil velik korak v kulturno-političnem življenju Jugoslavije, saj mora film kot kulturno-propagandno vzgojno sredstvo odigrati veliko vlogo za preobrazbo novega človeka. 15. julija 1946 se je ustanovil v Beogradu Komitet za kinematografijo, ki je

idejni vodja in vrhovno telo jugoslovanske kinematografije. Ker v Jugoslaviji še ni tradicije filmske proizvodnje, jo je bilo treba ustvariti. Ustanovljena so bila nacionalna podjetja za proizvodnjo filmov, tako v Beogradu »Zvezda«, v Zagrebu »Jadran-film« in v Ljubljani »Triglav-film«.

Slovenski filmski proizvodnji stoji na čelu »Triglav-film«, ki zaposluje danes še sorazmerno malo ljudi — 70 pionirjev slovenskega filma sodeluje pri »Triglav-filmu«. Slovenska filmska proizvodnja je rasla in se razvijala ob velikih težavah, ker ni bilo v začetku ne naprav ne sredstev in tudi ne strokovnega osebja. Kljub temu je bilo do sedaj v Ljubljani izdelanih 9 filmskih obzorikov, ki so kot nekakšni filmski tedniki, in 5 dokumentarnih filmov. Za svoje naporno delo so sodelavci »Triglav-filma« zaslužili priznanje. Film »Mladina gradi« je dobil na tekmovanju jugoslovanskih produkcij drugo nagrado. Sodelavce filma je Komitet za kulturo in umetnost nagradil s 35.000 din, »Triglav-film« pa je nagradil z lepimi vsotami svoje najboljše delavce.

TA TEDEN

SE SPOMINJAMO

- 16. 5. 1845 je bil rojen Elija Mečnikov, veliki znanstvenik in raziskovalec nalezljivih bolezni.
- 17. 5. 1860 je bil rojen Martin Kukučín, slovaški pisatelj.
- 18. 5. 1942 sta izvršni odbor OF in Glavno poveljstvo partizanskih čet odšla na slovensko osvobodeno ozemlje.
- 18. 5. 1861 je bil rojen Ferdo Vesel, slovenski slikar. Umrli je 28. VII. 1946.
- 20. 5. 1799 je bil rojen slavni francoski pisatelj Honoré de Balzac. Umrli je 18. VIII. 1850.
- 21. 5. 1942 je bil v Ljubljani ustreljen narodni heroj Tone Tomšič, organizacijski sekretar CKKPS.
- 22. 5. 1886 je umrl sloveči francoski pisatelj Viktor Hugo.
- 22. 5. 1882 je bil rojen V. N. Samov, raziskovalec sestave krvi in delavec na odkritju transfuzije krvi.

Izdajatelj, lastnik, odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitzl, Wien XVI, Ottakringergasse 83. — Glavni urednik: dr. Franci Zwitter. — Uredništvo in uprava: Wien IV, Waaggasse 6/II. Telefon B 21-5-50. — Podružnica uprave: Celovec (Klagenfurt), Volkermarkerstrasse 21/I. — Tiska: »Globus«, Zeitungs-Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I, Fleischmarkt 3—5.

CIRIL KOSMAČ:

SREČA

Strežek pa je še zmerom upal, da se bo vrnila. Kadar mu je poslala denar, mu je zmerom obljubila tudi obisk — in tako je vselej, kadar mu je kdo kaj zabučil v uho, ponavljal eno in isto:

»Da, na pomlad, da, da, pride, da.«

Doma sem ostal samo štiri mesece, potem sem jo ubral čez mejo, kjer sem v lastnih tegobah na Tinko popolnoma pozabil.

Pred dobrim tednom pa sem prejel od očeta dolgo pismo. V začetku se izgovarja zaradi svojega dolgega molka, potem pa stoka o svojem težkem življenju, o dolgovihi, ki ga tarejo, o davkih, ki jih ne zmore, in še o obrestih, ki jih komaj plačuje. Letina je slaba. Krompir gnije, čeprav so ga sadili samo v peščinico. Pšenica je snetljiva. Koruzo je poplavila povodenj. Da pišem, mi omeni potem in pravi, da je to lepo in prav. On je tudi delal za narod; petje je učil in društvo je ustanovil. Da me je silno vesel, pravi. Od mene ne zahteva nič, ker ve, da je pisateljski kruh tenak; na Mengore bi človek videl skozenj.

Vendar pa bi rad, da bi mu kdaj kaj poslal, če bi mogel. Zdaj je posebno v stiski, ker mu grozijo z dražbo.

Na koncu pisma pa je bila kakor vselej tudi to pot vaška kronika.

Petru Na skali je vse pogorelo, pa še zavarovan ni bil. Ne vem, kam pojdejo. Zažgal je najmlajši, Venček. Krivec je umrl kar nanaglo. Bil je še trden, kljub svojim sedmim križem. V nedeljo je vse popoldne usmajal po Skopici in stikal za nekim merjascem, ki se je baje priklatil nekje iz Trnovskega gozda. Ponoči pa je planil s peči, se tolkel po prsih in tožil, da ga stistka. Zgrudil se je pri mizarski klopi in izdihnil. Testamenta ni naredil. Oba Čargova sta še zmerom zaprta v Rimu. France je hudo bolan. Jetičen je. Pravijo, da ne bo vzdržal. Pošiljati mu nič ne smejo. Pa kaj bi ti pisal, saj sam veš, kako je v ječi.

Zdaj ti pa napišem še najbolj pretresljivo novico, ki nas je vse pretresla. Ti se boš seveda še spomnil Strežkove Tinke, saj je hodila s tabo v šolo in stric ti je celo nagajal, da je tvoja čeca. Pa tudi Sreče se še spo-

minjaš. Zdaj ni nobene več. Sreča se je bila preveč razrasla, postala je še bolj nasilna. Zaganjala se je v ljudi in, če je le mogla, jih je praskala in grizla. Prevelika sreča je včasih tudi v nesrečo, so rekli stari ljudje. To vidimo danes pri Cestarjevih. Denarja imajo toliko kakor pri nas kamenja na gmajni, pa le niso srečni. Doktorju se je že trikrat ponesrečila ženitev, punce so vse doma in imajo že blizu štirideset let. In da se vrnem k Sreči. Zdaj ji je bilo že devet let. Tulila je, lajala je kakor pes. Kar grdo je to napisati, a bilo jo je strašno slišati. Posebno ponoči. Kar tresli smo se. Imeli so jo zaprto, Strežek pa je silno slab in je ni mogel več ugnati. Mož je šibek in star in tudi popolnoma gluhi je. Pravijo, da od Srečinega lajanja. Tinko pa še zmeraj pričakuje. Kadar mu kdo kaj zatuli v uho, se nasmehne in priklama: Seveda, zdaj pa pride, na pomlad, saj je že čas. Sreče ne morem več sam ugnati. No, in pred dobrim mesecem je res prišla. Babe so veliko klepetale o njej. Vse bi jo rade videle in so kar v procesijah prihajale k Strežkovim. In niso prihajale praznih rok. Vsaka je prinesla kaj pod predpasnikom, pa ne zaradi daru, pač pa, da je imela izgovor. Tudi to so zagnali, da ima Tinka že drugo srečo pod srcem. Uranjkarica pa je lopotala celo o neki nečedni in menda tudi neozdravljivi bolezni, ki se je sčasoma nalezijo ženske, ki tako živijo, kakor je baje živel Tinka. Pričakovala je torej drugega otroka, kakor sem napisal. Ob zadnji veliki povodnji, ki je nam od-

trgala kos njive, pa sta neke noči obe izginili. Strežek je bil silno obupan. Usmajal je po cesti, ustavljal vse ljudi, domače in še rajši tuje in tulil vanje, če se kje srečali mlado žensko s Srečo. Vsi so ga začudeno gledali. Reče se je vsem smilil. S silo so ga morali spraviti v hišo in jed so tudi komaj spravili vanj. Vse je kazalo, da bo ob pamet. Tinko in Srečo pa so našli čez pet dni nekje v Podselih. Daleč ju je vleklo. Tinkino truplo je bilo baje precej razjedeno. Nekaj je bilo od rib, drugo pa od Srečinih zob. Saj pravim, Sreča je bila zelo močna, kakor sem že rekel, in, ko sta se potapljali, se je morala pač krčevito držati svoje matere in jo gristi. Strežek je romal v Podslj. Pakor so povzdali, sta se zo naključju znašla tam tudi kramarja od beneške meje. Kupila sta krsto za Tinko in Srečo ter plačala pogreb. Duhovnika ni bilo. Strežek se je vrnil oslabele. Pomiril se je pa. Zdaj leži in si bo še opomogel. Drugače pa je še zmerom, kakršen je bil. Celu potolažiti se je dal. Pokimal je z glavo in vdano rekel: No da, saj to je bila prav za prav njena edina sreča, da je umrla.

Včeraj sem napisal očetu dolg odgovor. Pisal sem mu o svojih težavah in ga potolažil. Preden sem pismo zapечатil, sem ga še enkrat prebral in videl sem, da sem mu pisal, naj potrpi in naj si nikar tako ne žene k sreči svojega težkega stanja, kajti prej ali slej bo nas vse doletela sreča. (1936)

(Konec)